EINO LEINO

PÄIVÄPERHOJA

PIENIÄ TARINOITA

HELSINGISSÄ
EERO ERKON KUSTANNUKSELLA

EINO LEINO

PÄIVÄPERHOJA

PÄIVÄPERHOJA

PIENIÄ TARINOITA

KIRJOITTANUT

EINO LEINO

HELSINGISSÄ
EERO ERKON KUSTANNUKSELLA

HELSINGISSÄ
PÄIVÄLEHDEN KIRJAPAINOSSA
1903

SISÄLLYS:

I

Siv.

Noita 1
Vanha markiisi 5
Murhamies 7
Erkki Persson 11
Sipo Nevalainen 13
Alkibiades 16
Metsätorpassa 18

II

Rakkaus 23
Sielu 24
Unelma 26
Huoleton 27
Itse 28
Meri ja päivä 29
Runoilija 31
Kultapala 32
Totuus ja valhe 33
Järjestys 35
Lemminkäisen huomen 37

III

Tuhmuuden ylistys 43
Professorin ruokalepo 47
Peractum est 58
Syksyinen ystäväni 60
Junavaunussa 68
Runottaren kosijat 70
Halla (runo) 79
Yleinen mielipide 86

IV

Niniven lapsi 97
Lemminkäinen ja Pohjan neiti 106
Ikiliikkuja 110
Laulu vuorilammella 117

I.

NOITA.

Oli kerran eräässä kylässä vanha noita, joka ei antanut tietojaan kenellekään. Hän taisi loitsuja tuhatlukuisin, mutta piti ne suurimmassa salaisuudessa, sillä ne olivat menneet hänen suvussaan ammoisista ajoista saakka isästä poikaan, eikä heillä koskaan ollut paljon muuta pääomaa ollutkaan. Mutta tämä velho oli viimeinen sukuaan.

Hän oli oikein suuri tietäjä, jonka luona kävi väkeä läheltä ja kaukaa ja moni heistä oli suurillakin summilla kokenut häneltä salattuja sanoja houkutella. Mutta turhaan! Noita piti kuin pitikin aarteensa ja aikoi nähtävästi viedä ne mukanaan hautaan.

Oli pitäjän herrasväenkin keskuuteen levinnyt huhu tämän noidan merkillisistä tiedoista ja eräänä päivänä nähtiin pappilan nuoren maisterin laukku selässä saapastavan

noidan pahamaineiselle mökille. Noita oli kotona kuten ainakin ja katsoi tuikeasti tulijaan:

— Mitä asiaa?

Nuori mies rupesi selittämään asiaansa. Se oli juuri kansallisen kevään aikaa ja hän osasi puhua oikein kauniisti. Hän selitti, mitä varten loitsuja koottiin, mikä arvo niillä oli Suomen muinaisuuden selvittämiseksi ja koko kansallishengen kohottamiseksi. Mutta vaikka hän kuin kauniisti puhui, ei noita hänelle aarteitaan antanut ja tyhjin toimin sai nuorukainen palata matkaltaan.

Kului sitten vuosia kymmenkunta ja nuoresta maisterista oli jo tullut pastori samaan seurakuntaan, missä hänen isänsäkin oli elänyt ja toiminut. Eräänä päivänä saatettiin hänen luokseen sana, että vanha noita tahtoi puhutella häntä kuolinvuoteellaan. Pastori otti mukaansa ehtoolliskalut, mutta pisti kuitenkin mukaansa myös paperia ja lyijykynän, arvellen, että hän ehkä vielä viime tingassa voisi saada noidalta jonkun sananlaskun merkityksi. Isänmaallisena miehenä ei hän nimittäin ollut vanhoja nuoruuden ihanteitaan unohtanut.

Tultuaan noidan mökille ja istuttuaan hänen vuoteelleen, kysyi pastori:

— Uskotko Herraan Jeesukseen Kristukseen?

— En, vastasi noita, mutta selitti samassa ettei hän ollut pappia sen vuoksi kutsunutkaan. Hän tahtoi nyt jättää hänelle nuo salatut tiedot, joita pastori kerran oli häneltä pyytänyt, sillä hän oli joutunut sen keskustelun jälkeen ikään kuin omantunnon vaivoihin, eikä ollut saanut rauhaa yöllä eikä päivällä. Vaikka hän olikin päättänyt viedä ne mukanansa hautaan, tahtoi hän nyt tehdä tuon uhrin isänmaalle.

Pastori, vaikka olikin huolissaan sairaan sielun puolesta, kaivoi paperin ja lyijykynän taskustaan ja sanoi:

— Jaksatko sitten muistaa jotakin?

Ja noita rupesi hyräilemään. Pian nähtiin, että pastorin paperi ei riittänytkään, vaan hänen täytyi lähettää hakemaan uutta pappilasta. Kolme päivää ja kolme yötä istui hän noidan mökillä ja kirjoitti lakkaamatta, sillä hän oli todellakin isänmaallinen mies eikä ollut nuoruuden ihanteitaan unohtanut. Mutta noidan hengitys kävi aina heikommaksi.

Kolmantena päivänä sanoi pastori:

— Emmeköhän me jo lopeta? Mielestäni on sinun aikasi jo ruveta sielun asioita ajattelemaan.

Mutta silloin oli noita jo niin heikko, että hän ei jaksanut enää muuta kuin ähkyä. Ja niin antoi pastori hänelle ehtoollisen, laski kätensä hänen päänsä päälle, lankesi polvilleen ja rukoili, mutta kun hän nousi, oli noita kuollut. Hänen laulamansa tiedot tulivat ulos painosta pari vuotta myöhemmin ja herättivät yleistä ihastusta asiantuntijain piireissä.

Vanhoilla päivillään rupesi pastoria vaivaamaan tuo muisto, sillä hän ei ollut oikein varma, oliko noita hänen ripillänsä päässyt taivaasen. Levottomuudessaan tiedusti hän asiaa piispaltakin, kun tämä kerran sattui virkamatkoillaan siihen pitäjään. Mutta piispa lohdutti häntä ja sanoi:

— Ole huoleti poikani! Hän antoi kaikki, mitä hänellä oli ja sellaista sielua ei Herra hylkää.

VANHA MARKIISI.

Vanha markiisi de la France lepäsi vuoteellaan. Hän oli levännyt siinä aina viime sodasta saakka, josta hän oli voitettuna palannut, eikä kukaan enää oikein tiennyt, oliko hän elävä vai kuollut. Hämähäkit olivat kutoneet verkkonsa hänen päänsä ylitse, vieraat käyneet juomassa hänen viinejään, muukalaiset raiskaamassa hänen vaimonsa ja tyttärensä. Mutta kukaan ei ollut uskaltanut hänelle vielä kuolinkelloja soittaa.

Sitäkin uskallettiin eräänä päivänä. Silloin kohosi vanha markiisi vuoteessaan:

— Mikä on tuo soitto, joka soi minun isäini linnassa? kysyi hän.

— Ne ovat sinun kuolinkellojasi, vastattiin. Tänään pidetään peijaiset tässä linnassa.

Silloin katkesivat hämähäkin verkot, silloin nousi vanha markiisi, sitoi miekan ku-

peelleen ja astui ulos linnansa portaille. Päivä paistoi hänen kypäräänsä, hänen silmänsä säteilivät jälleen nuoruuden tulta ja hänen vartensa oikeni suoraksi niinkuin sen, jonka asiana on tehdä pyhän hengen ritaripalvelusta maailmassa. Ja kaikki ihmiset, jotka sen näkivät, sanoivat: „Katso, vanha markiisi on jälleen noussut vuoteestaan!“

Se oli tarina Ranskan nousennasta. Sillä vanhan markiisin säilä säkenöi jälleen.

MURHAMIES.

Oli kerran mies, joka oli tehnyt murhan nuoruudessaan.

Hän oli hiipinyt erääsen mökkiin kaukana salon sisässä ja tappanut vanhan akan ja ukon, joilla hän tiesi rahoja säilyssä olevan. Sen tehtyään meni hän kylään ja nukkui yönsä rauhallisesti, sillä hän oli todellakin hyvin paatunut pahantekijä.

Mutta samana yönä ennen murhamiehen tuloa oli eräs toinen nuori mies käynyt samassa mökissä pyytämässä rahoja lainaksi, sillä hänellä oli morsian ja hän aikoi perustaa oman kodin. Ja vaikka hän ei ollut saanutkaan rahoja lainaksi, saatiin kuitenkin todistetuksi, että hän oli sinä yönä töllissä käynyt ja hänet pistettiin tyrmään ja tuomittiin kaksoismurhasta. Eivätkä ihmiset voineet kyllin ihmetellä niin kauhistavaista tapausta.

Mutta se oikea murhamies nai sen nuoren miehen morsiamen ja eli monta vuotta

hänen kanssaan hyvin onnellisena. Ja murhasta saamillaan varoilla rakensi hän itselleen komean talon, hänestä tuli suurviljelijä ja lautamies ja sekä herrat että talonpojat kunnioittivat häntä. Mutta hänellä oli yksi suru: kaikki hänen lapsensa kuolivat häneltä.

Niin eräänä päivänä, kun hänen nuorin lapsensa henkiheikkona makasi, heräsi murhamiehen omatunto ja hän sanoi vaimolleen: „Minä tiedän, miksi ei yksikään minun lapsistani elä. Minä olen tehnyt murhan.“

Mutta vaimo katsoi häneen kauhistuneena, juoksi lääkärin luo ja ilmoitti, että hänen miehensä oli tulemassa hulluksi surusta. Ja hänen täytyi väkisin ruveta vuoteesen ja hänelle määrättiin kylmiä kääreitä.

Mutta hänen omatuntonsa ei antanut hänelle rauhaa ja seuraavana päivänä kokosi hän ympärilleen kaikki ystävänsä ja kyläänmiehensä ja kertoi heille, kuinka asia oli. Hän kuvaili heille mökin, missä rahat olivat ja kuolleiden asennot lattialla, mutta kyläänmiehet nauroivat vain hänelle ja sanoivat: „Lautamies laskee leikkiä. Meidän pitää valita hänet kunnan esimieheksi.“

Mutta omatunto painoi raskaana murhamiehen päällä ja viikon perästä matkusti hän

kaupunkiin tapaamaan sitä nuorta miestä, joka hänen tähtensä vangittu oli. „Hän ainakin uskoo minua," ajatteli hän.

Hänen tarkoituksensa oli näet antaa itsensä ilmi oikeudelle, sillä hän luuli näin pelastavansa lapsen, joka henkiheikkona makasi.

Mutta kun hän tuli vankilaan, jossa se murhasta vangittu mies oli, näki hän, että hänen toivonsa oli ollut turha. Sillä se nuori mies oli jo niin kauvan vankina istunut, hän oli käynyt niin kalpeaksi ja papit olivat niin monta kertaa saarnanneet hänen kopissaan, että hän itsekin jo uskoi omaan syyllisyyteensä ja katui katkerasti rikostaan. Jumalan avulla toivoi hän sen kuitenkin sovittavansa.

Raskain mielin kääntyi lautamies takaisin, sillä hän oli varma, että hän kotiin tullessaan tapaisi lapsensa kuolleena. Mutta kun hän kotiportille saapui, seisoi vaimo häntä vastassa ilosta säteilevin silmin ja sanoi: „Lapsi elää. Lääkäri sanoo, ettei hänellä ole mitään vaaraa."

„Hm", ajatteli lautamies, „se on merkki siitä, että minun ulkonainen onneni on loppunut. Ainakaan en minä pääse kunnan esimieheksi."

Mutta kun seuraava vaali tuli, niin katso, enemmistö oli hänen puolellaan, hänet valittiin kunnan esimieheksi ja pian sen jälkeen valtiopäiville ja hän eli vielä monta, monta vuotta kaikkien kansalaisten siunaamana. Ja hän sai vielä sen jälkeen paljon lapsia ja hänen lapsensa hautasivat hänet ja hän kuoli suuressa kunniassa. Mutta kuolinvuoteellaan kutsui hän papin luokseen ja sanoi:

„Uskotko sinä, että minä olen tehnyt murhan?“ Ja hän kertoi koko tapauksen hänelle.

Mutta kun pappi ajatteli kaikkia niitä hyviä töitä, joita tämä mies oli nuoruudessaan tehnyt, sekä näki sitä paitsi hänen vilpittömän katumuksensa, ei hän epäillyt antaa hänelle synninpäästöä ja vastata hänelle:

„Murhan olet sinä ehkä tehnyt. Mutta sielusi olet sinä pelastanut.“

Ja niin nukkui se murhamies autuaassa uskossa Vapahtajaansa ja tuli taivaaseen. Mutta pappi, joka oli hänelle Herran ehtoollisen antanut, ei tiennyt, että myöskin se viattomasti tuomittu mies vankilassaan oli nukkunut uskossa Vapahtajaansa ja tullut autuaaksi. Se mies, josta tässä on ollut puhe, oli siis pelastanut kaksi sielua.

ERKKI PERSSON.

Erkki Persson oli tullikirjuri Kajaanissa ja sekä maistraatti että porvarit pitivät hänestä. Mutta hän joi.

Niin tuli kerran maaherra kaupunkiin virkamatkoillaan, mutta tulliportti oli suljettu, ja kun mentiin Erkki Perssonia tapaamaan, makasi hän kapakan pöydän alla tinakannu sylissään. Silloin joutui hän pois viralta.

Mutta hän rakasti linnankomentajan tytärtä, jonka hän oli kirkossa nähnyt, ja kävi joka päivä kosken rannalla katsomassa, eikö hänen kultansa näkyisi tornin ikkunassa istuvan. Kerran uskalsi hän linnaankin, mutta silloin otatti linnan komentaja hänet kiini ja pani hänet tyrmään, jonka alla ainainen veden kuohu oli. Hän istui siellä monta vuotta ja kun hänet vihdoin laskettiin vapauteen, oli hän järkensä menettänyt. Mutta kaupungin porvarit, jotka hänen kaduilla kerjäävän nä-

kivät, säälivät häntä, antoivat hänelle armosta haudankaivajan viran ja sanoivat:

„Koska hän kerran viinan vankina voi meidän kaupunkimme portteja hoitaa, eikö hän siis jumalan vankina voisi taivaan portteja avata?“

Ja niin eli Erkki Persson haudankaivajana elämänsä iltaan saakka eikä Kajaanin porvarien tarvinnut koskaan katua kauppojaan.

SIPO NEVALAINEN.

Siihen aikaan kuin Simo Affleck, sama, jota „Simo Hurtaksi“ sanottiin, veronkantajana Ylä-Karjalata hallitsi, eli Pielisen pitäjässä kunnon talonpoika nimeltä Sipo Nevalainen.

Hän maksoi aina veronsa säntillisesti eikä hänellä mitään hätää ollut, vaikka kansa hänen ympärillään eli ja kuoli kurjuudessa. Mutta eräänä päivänä kun hän pellollaan kuokkimassa oli, tulivat Hurtan ratsumiehet, ryöstivät hänen aittansa ja löivät hänen vaimonsa tainnoksiin, koska tämä oli tahtonut heitä ilkityöstä estää. Parin päivän päästä kuoli vaimo haavoihinsa.

Mutta kyläläiset, jotka sen kuulivat, iloitsivat, sillä he ajattelivat: „Nyt ainakin suostuu Sipo Nevalainen siihen kapinaan, jota me jo kauvan olemme valmistaneet.“ Hänen oma poikansa oli kapinallisten joukossa.

Mutta niin pian kuin Sipo Nevalainen sai tiedon kapinasta, meni hän Simo Hurtan luo ja ilmiantoi kapinan, joka kukistettiin suurella ankaruudella. Kostoksi polttivat talonpojat hänen pirttinsä.

Silloin kutsui Simo Hurtta hänet luokseen ja kysyi: „Millä voin minä palkita sinun hyvän työsi?“ Mutta Sipo Nevalainen vastasi: „En minä ole sitä palkinnon vuoksi tehnyt.“

Kuitenkin antoi Affleck hänelle muistoksi revolverin.

Ja Sipo Nevalainen lähti sotaan ja ampui oman poikansa, joka oli vihollisen puolelle mennyt. Mutta kun sota oli loppunut ja Suomen armeijan viimeiset tähteet Norjan tuntureilta palanneet, tuli Sipo Nevalainen palaavien joukossa myöskin kotiseudulleen. Hän astui Hurtan tupaan, ojensi hänelle revolverin ja sanoi:

„Kiitos lainasta, Suomen jumala lähettää sinulle tämän.“

Hän oli näet matkan vaivoista ja vilusta tullut ikäänkuin mielenvikaiseksi ja luuli itseään Suomen jumalaksi. Mutta Suomi oli siihen aikaan autio ja tyhjä, vihollisten joukot ja veronkantajat olivat sen puhtaaksi ryöstäneet ja rutto, nälkä ja pakkanen siellä vuo-

roin vieraina käyneet. Ei siis ollut mikään erikoinen kunnia siihen aikaan olla Suomen jumala.

Mutta Affleck, joka tuon kaiken tiesi ja myös, että kansa häntä Simo Hurtaksi kutsui, kalpeni, kävi hänen käteensä ja sanoi vavahtavin polvin:

„Anna minulle anteeksi.“

Mutta Sipo Nevalainen sanoi: „Suomen jumala ei anna koskaan anteeksi.“

Ja meni.

Pari vuotta sen jälkeen ampui Simo Affleck itsensä samalla revolverilla.

ALKIBIADES.

Alkibiades oli kaunein mies Ateenassa ja Theano, temppelin papitar, rakasti häntä. Mutta Alkibiades ei tiennyt, että Theano rakasti häntä.

Niin matkasi Alkibiades vieraille maille, hän joutui koviin kohtaloihin ja petti isänmaansa. Mutta kun ylimmäiset papit tulivat Theanon luo ja vaativat häntä kiroomaan maansa kavaltajan, vastasi valkea papitar:

„Minä olen luotu siunaamaan enkä kiroamaan.“

Ja onni kääntyi Alkibiadeelle, hänestä tuli jälleen isänmaan sankari ja hän palasi Ateenaan valloitetuin laivoin, huilujen soidessa. Mutta kun hän kysyi sitä naista, joka yksin ei ollut kironnut häntä, meni Theano häntä vastaan ylpeämpänä kuin milloinkaan ennen ja sanoi:

„Minä ajattelin, ettei minun virkani sallinut sitä. Itse olisin minä mielelläni kironnut sinut.“

Hän luuli näet, ettei Alkibiades rakastanut häntä.

Niin petti Alkibiades hänen tähtensä omat nuoruutensa unelmat, hän meni pappien puolelle ja hänen vanhat ystävänsä kirosivat hänet. Sillä hänestä oli uuden ajan airutta odotettu.

Mutta Theano meni häntä vastaan toisen kerran ja sanoi: „Nyt näen minä, että sinä rakastat minua. Tässä minä olen.“

Mutta Alkibiades käänsi hänelle selkänsä ja sanoi:

„Minä en ole koskaan sinua rakastanut.“

Sillä hän häpesi sitä uhria, jonka hän oli Theanon tähden tehnyt.

Ja Alkibiades kuoli kaukana vieraalla maalla ja Theano eli templin papittarena elämänsä loppuun saakka, eivätkä he kumpainenkaan saaneet koskaan tietää, että he olivat toinen toistaan rakastaneet. Mutta ihmiset, jotka heidät näkivät, sanoivat:

„He eivät olleet luodut toisillensa. Heidän luonteensa olivat liian erilaiset.“

Niin tuhmia olivat ihmiset jo siihen aikaan, kun he rakkaudesta puhuivat.

METSÄTORPASSA.

Erääsen metsätorppaan tuli kerran joukko ihmisiä kaupungista ja kysyivät isäntää. Isäntä oli perunakuoppaa kaivamassa, mutta hänen tyttärensä seisoi kaivonvintin vieressä. Samassa tuli isännän veli pellolta ja eräs vieraista kysyi:

— Onko tuo teidän tyttärenne?

— Ei, vastasi isännän veli. Hän on veljeni tytär.

— Tosiaan. Hän on niin teidän näköisenne.

Keskustelun kuuli isäntä perunakuoppaansa ja se vaikutti häneen niin kummasti, että hän heti nousi ylös ja kysyi, mitä heillä oli asiaa. Saatuaan, mitä tahtoivat, menivät vieraat matkoihinsa eikä heitä sen koommin kuulunut.

Mutta heidän sanansa olivat kummasti vaikuttaneet isäntään. Mitä enemmän hän

asiata ajatteli, sitä todenmukaisemmalta rupesi hänestä tuntumaan, että lapsi todellakin oli hänen veljensä tytär. Hänen veljensä oli nuori ja naimaton, hänen vaimonsa vielä kaunis, ja hän itse vanha ja kivuloinen. Myöskin muisti hän kerran sanoneensa veljelleen:

— Kuulepas, miksi et sinä mene naimisiin?

— Eihän tuolla asialla niin kiirettä liene, oli hänen veljensä vastannut.

Niin se oli jäänyt ja veli jäänyt taloon isännän avuksi. Oikeastaan oli hän melkein kuin isäntä itse, sillä hän oli nuori ja voimakas ja oikea isäntä taas vanha ja kivuloinen. Siksi ei hän kyennytkään muuhun kuin kaikellaista pikku näperrystä toimittamaan ja käymään kalalla. Veli teki työtä pellolla ja tuli siten olemaan paljon yhdessä vaimon kanssa.

Mitä enemmän oikea isäntä asiata ajatteli, sitä todenmukaisemmalta tuntui hänestä, että häntä oli petetty ja että tytär olikin hänen veljensä tytär. Hän mietti asiata kokonaisen viikon, mutta lauvantai-iltana hän sanoi:

— Minä menen kirkolla käymään. Hoitakaa te kotia sillä aikaa.

Sunnuntai-iltana hän palasi ja nukkui yönsä hyvin rauhallisesti, sillä hän oli käynyt

Herran ehtoollisella. Maanantai-aamuna sanoi hän veljelleen:

— Mene sinä tuon perunakuopan kattoa korjaamaan. Se tuntui olevan rikki sisäpuolelta.

Veli kiipesi alas perunakuoppaan, mutta isäntä hiipi hänen jäljestään ja pudotti hänen päälleen perunakuopan tiilisen katon. Sitten meni hän tupaan, tappoi kirveellä sekä vaimonsa että tyttärensä ja sytytti lopuksi koko tuparakennuksen tuleen. Kun se oli palanut tuhkaksi, lähti hän rauhallisesti verkkojaan kokemaan, mutta tultuaan keskelle järveä, sitoi hän kiviriipan kaulaansa, hyppäsi järveen ja hukutti itsensä. Hänen lakkiaan ajeli tuuli kauvan aikaa rannasta toiseen.

Se oli syksy eikä kukaan kulkija sattunut metsätorpassa käymään ennen kuin edellä joulun. Mutta silloin oli kaikki lumen peitossa, ainoastaan tuvan savupiippu törrötti valkealla aholla eikä koskaan saatu tietää, mikä oli torpan asukasten kohtaloksi tullut. Yleisesti arveltiin kuitenkin heidän kuolleen yölliseen tulipaloon.

II.

RAKKAUS.

Oli kerran kaksi nuorta ihmistä, jotka rakastivat toisiaan. Toinen sanoi: „Sinä puhut minulle niin vähän rakkaudestasi.“ Toinen sanoi: „Minä en voi.“ Toinen sanoi: „Mistä minä tiedän, rakastatko sinä minua ollenkaan? Sinä et ole koskaan sanonut minulle sitä.“ Niin kulkivat ne kaksi nuorta ihmistä ja kiusasivat toisiaan siksi kuin toinenkin vihdoin oppi sanomaan: „Minä rakastan sinua.“ Mutta hän oli tuskin saanut sen sanotuksi, kun hän kaatui paikalle ja kuoli. Sillä hänen olentonsa oli rakkaus.

Mutta toinen meni pois ja kertoi: „Kas, hän valehteli vielä kuollessaan. Jos hän olisi minua rakastanut, ei hän olisi kuollut. Jumala rankaisi häntä.“

SIELU.

Hänen vartensa oli kuin viinipuu, hänen suunsa kuin hyvä rypäle.

Hän salli minun tarttua hänen varteensa, hän salli minun juoda hänen suunsa rypäleestä.

Hänen käsivartensa kiersivät minua niinkuin köynnökset, — hänen kiinteät käsivartensa.

Hänen päänsä lepäsi minun rintaani vasten niin raukeus. Hänen poskillaan oli tumma puna.

Hänen silmänsä katsoivat minuun kuin kaksi kaivoa. Minä näin niissä oman kuvani.

Hän kysyi hiljaa: „Miksi sinä katsot minuun niin?“

Minä vastasin: „Minä etsin sinun sieluasi.“

Silloin höltyivät hänen käsivartensa minun ympäriltäni, mutta hänen päänsä kohosi

ylpeänä kuin kotkan. Ja kostoksi otti hän minun sieluni ja lensi pois, enkä minä ole häntä sen jälkeen enää nähnyt.

Miksi olin minä sanonut: „Minä etsin sinun sieluasi.“

UNELMA.

Oli kerran nuori mies, joka oli paljon uneksinut nuoruudessaan. Mutta elämä oli vienyt hänen haaveensa eikä hän enää uskonut niihin.

Silloin kohtasi hän eräänä päivänä nuoruuden unelmansa, mutta hän ei uskonut siihen. Unelma sanoi: „Minä se olen.“ Mutta nuori mies sanoi: „Mene pois! Et se ole kuitenkaan sinä.“ Unelma sanoi: „Tahdotko sinä ajaa minut pois, olenhan minä sinun oma unelmasi.“ Mutta nuori mies sanoi: „Tällä kertaa en minä anna pettää itseäni. Minä tahdon olla viisas.“

Silloin meni unelma pois ja itki, sillä hän oli todellakin hänen nuoruuden unelmansa. Mutta nuori mies ei mennyt hänen jälkeensä, vaan sanoi itsekseen: „Minä olen sentään paljon kehittynyt.“ Sillä hän oli todellakin kehittynyt.

HUOLETON.

Monta tietä on mielillä ja ajatuksilla monta metsäpolkua.

Minä kuljen yhtä enkä tiedä, minne se vie, ja minä poikkean toiselle enkä arvaa, kunne se minut kuljettaa. Mutta minä tiedän, että jokaisen polun päässä on tyttö, jonka kutreissa on punainen kukka, joka ottaa minut vastaan ja sanoo:

„Tule, millä mielellä tuletkin. Minä olen aina sinun omasi.“

Hyvä on huolettoman kulkea, kun hän tietää, että kultansa häntä ajattelee.

ITSE.

Oli kerran eräs ihminen, joka ei tuntenut itseään. Hän tapasi erään toisen ihmisen, joka ei myöskään tuntenut itseään. Mutta ne kaksi ihmistä rakastivat toisiaan, sillä toisensa he tunsivat. Ja he sanoivat: „Kah, sinuahan minä olen kauvan etsinyt.“

Mutta silloin pisti toisen ihmisen mieleen tietää myös, kuka hän itse oli. Hän sanoi itselleen: „Minä käyn täällä ja rakastan enkä tiedä, kuka olen. Onhan se luonnotonta.“ Se toinen ihminen teki samoin.

Ja niin alkoivat he kiusata toisiaan, siksi kuin he kuolivat siitä. Eivätkä he vielä kuollessaankaan havainneet, ettei heillä muuta itseä ollut koskaan ollutkaan kuin toisensa ja toistensa rakkaus. Niin typeriä voivat ihmiset kuollessaankin olla.

MERI JA PÄIVÄ.

Aamu koitti. Päivä nousi aalloista.

Meri sanoi: „Älä vielä nouse! Jää vielä hetkeksi minun luokseni!“

Päivä sanoi: „Minun täytyy. Urani odottaa minua. Mutta minä palajan jälleen illalla sinun luoksesi.“

Meri sanoi: „Mutta mitä teen minä sillä aikaa?“

Päivä sanoi: „Sinä kannat sillä aikaa minun kuvaani.“

Ja meri kantoi päivän kuvaa rinnassaan ja päivä lähti taistelemaan pilviä ja pahoja henkiä vastaan. Mutta joka kerran kuin hän alas katsahti, näki hän aalloissa oman kuvansa. Silloin säkenöi jälleen hänen säilänsä ja hänen vihollisensa väistyivät ja pakenivat. Ja he sanoivat: „Paetkaamme, sillä meri rakastaa häntä.“

Niin mahtava on meri, kun se päivän kuvaa helmassaan kantaa. Ja niin voimakas

on päivä, kun se tietää meren sitä rakastavan.

Mutta kun ilta jälleen joutui, meni päivä mereen suurena ja säteilevänä ja meri kuivui hänen polttavien suukkojensa alla. Jokaisesta heidän suudelmastaan tuikahti tulinen tähti taivaalle ja heidän hellyytensä kohosi yli maan kuin lempeä kuu. Ja ihmiset, jotka sen näkivät, sanoivat: „Rakastakaamme toisiamme niinkuin meri ja päivä toisiaan rakastaa.“

RUNOILIJA.

Minä olin köyhä, mutta sinä sanoit: „Minä olen rikas.“

Minä olin synkkä ja haudoin hulluja haaveita, mutta sinä sanoit: „Minä olen valoisa.“

Monet kohtalot olivat minua koetelleet, minä olin tinkinyt ajatuksistani ja vaipunut, siksi että minä olin taipunut. Mutta sinä sanoit: „Minä teen sinut suureksi ja ylpeäksi jälleen.“

Mutta kun minä sanoin, että minä myös olin runoilija, silloin et sinä sanonut mitään, vaan menit pois ja itkit, sillä sinä huomasit, ettei tässä ollut sinulla mitään tekemistä. Sillä köyhä voi tulla rikkaaksi ja hullu valoisaksi, mutta jos runoilija ajatuksistaan tinkii, niin ei mikään mahti maailmassa voi enää häntä jaloilleen nostaa.

KULTAPALA.

Oli kerran kultapala, joka luuli olevansa vaskipala. Ja kun hän itse luuli sitä, luulivat muutkin. Mutta tuli eräänä päivänä toinen kultapala ja sanoi: „Minä olen sinun vertaisesi.“

Mutta kultapala sanoi: „Miksi sinä pilkkaat minua?“

Se toinen kultapala sanoi: „Minä rakastan sinua.“

Silloin säikähti kultapala, sillä hän tunsi äkkiä olevansa puhdasta kultaa. Ja vaskipalat hänen ympärillään kiilsivät kateudesta ja sulkivat hänen keskelleen ja musersivat hänet, sillä kulta on paljon pehmeämpää kuin vaski. Ja ihmiset sanoivat: „Sellaista tapahtuu joka päivä.“

TOTUUS JA VALHE.

Lähti kerran Totuus maailmaa valloittamaan. Mutta että ihmiset paremmin uskoisivat häneen, meni hän Valheen muotoon, sillä ihmiset uskovat usein enemmän valhetta kuin totuutta. Ja Totuus voitti maailman ja hän hallitsi, mutta ihmiset sanoivat: „On sentään suloista elää Valheen valtikan alla.“

Mutta kun Valhe palasi virkamatkoiltaan, peljästyi hän, sillä hän näki Totuuden hallitsevan. Ja hän meni Totuuden muotoon ja sanoi: „Minä olen Totuus.“ Mutta silloin suuttuivat ihmiset ja ajoivat hänet pois ja kivittivät hänet, sillä he eivät tahtoneet palvella Totuutta, vaan Valhetta. Ja niin tuli koko maailma Totuuden omaksi ja hän vei sen Jumalan eteen ja sanoi: „Katso, minä olen sen valloittanut.“

Mutta Jumala sanoi: „Minä en tunne sinua. Kuka olet?“

Silloin tahtoi Totuus riisua Valheen paidan päältänsä, mutta liha seurasi riekaleina hänen vaatteitaan. Hän kuoli haavoistaan Jumalan eteen, mutta maailman hän oli valloittanut.

JÄRJESTYS.

„Minun sielussani on myrsky ja epäjärjestys, eikä minulla ole yhtään selvää ajatusta.

— Tule, ystäväni, ja järjestä minun ajatukseni, sillä minä en tiedä muuten kuinka minun käy.“

Näin rukoili poika tyttöään, mutta hän liioitteli, sillä ihmiset liioittelevat aina sellaisissa tapauksissa. Ja tyttö tuli ja järjesti hänen ajatuksensa niin etteivät kenenkään ihmisen ajatukset olleet koskaan sellaisessa järjestyksessä olleet. Mutta ne ajatukset, jotka eivät mahtuneet samaan kuriin, ajoi hän pois, ja se olikin melkein suurempi osa.

Sen tehtyään kietaisi hän käsivartensa pojan kaulaan ja sanoi: „Armaani! Nyt on sinun hyvä olla.“

Ja poika uskoi sen itsekin, sillä katso, hänen ajatuksensa olivat järjestyksessä, eikä

hän tullut lukeneeksi, montako niitä oli. Mutta hänen kuoltuaan sanoivat ihmiset: „Merkillistä, kuinka vähän ajatuksia hän jätti jälkeensä.“

Mutta ne hylyksi heitetyt ajatukset olivat menneet maailmaan, synnyttäneet sotia ja vallankumouksia ja mullistaneet yhteiskuntien järjestyksen. Sen kaiken tekivät ne ikäänkuin leikillä ja vilkaisivat välistä toisiinsa ja sanoivat: „Naisjärjestys on paljon hirvittävämpi.“

Ne olivat lurjus-ajatuksia, kuten heidän puheestaankin kuulee. Oikeat ajatukset eivät puhu sillä tavoin.

LEMMINKÄISEN HUOMEN.

Lemminkäinen tuli Sukkamielen kummusta. Kastehelmet kimaltelivat hänen kutreillaan ja aamun aurinko taittui hänen otsalleen kuin kultalehti. Ja puut vihersivät hänen ympärillään, tuuli humisi ja kaukana pitkin taivaan ääriä kierteli kaskenpolttajain sininen savu kuin Kapehen kaulaliina.

Hän kohotti kätensä kesäisiä ilmoja kohden ja sanoi:

„Tällaisena aamuna jumalat rukoilevat.“

Mutta samalla pisti hänen päähänsä, etteihän jumalat voi rukoilla ketään, koska he kerran ovat jumalia. Hän kulki edelleen, peseytyi purossa, söi marjoja ja joi koivunmahlaa janonsa sammuttamiseksi. Hän kuuli käen kukunnan ja heinäsirkkain ilon, näki paimentyttöjen ajavan karjojaan laitumelle ja sai oravalta männynkävyn hyviksi huome-

niksi. Ja hänen elämänsä riemu puhkesi jälleen sanoiksi:

„Tällaisena aamuna ihmiset tulevat paremmiksi.“

Mutta sitten johtui hänen mieleensä, etteihän ihmiset voi tulla paremmiksi, koska he kerran ovat ihmisiä. Hän kulki kapeata karjapolkua ja tuli sen lahden pohjukkaan, jonka kainalossa hänen kotinsa oli. Hän näki venheet ja nuottikodan, näki äitinsä kulkevan tuvan ja läävän välillä ja kuuli oman orhinsa hirnuvan läheisestä haasta. Mutta kauempaa ohi kodin näki hän meren ulapan avautuvan sinisenä ja rannattomana ja aamuisten terhenten tanhun, jotka koettivat viekotella päivän säteitä pois oikealta tieltä. Ja vielä etempänä, terhenten tuolla puolen, näki hän neitojen käyvän pitkin tuntemattomien saarien rantoja ja merimieskylien kohoavan rikkaina ja kylläisinä. Silloin kiertyivät hänen suupielensä jälleen niinkuin itkuun ja hän sanoi:

„Tällaisena aamuna maa sukii minun suortuviani.“

Eikä hänen mieleensä enää johtunut mitään, vaan hän meni kotiinsa, syleili äitiään, katsoi häntä silmiin ja sanoi: „Arvaa mistä minä tulen.“

Mutta äiti sulki hänen silmänsä suuteloilla ja sanoi:

„Sinä tulet sieltä, missä sinun mielesi on. Minun iloni ovat Lemminkäisen askeleet.“

III.

TUHMUUDEN YLISTYS.

On viritetty ylistysvirsiä monelle kauniille asialle maailmassa. On laulettu lauluja lemmelle ja viinille, isänmaalle ja taivaalliselle isälle. Mitä olisi minulla enää maan päällä laulettavaa?

En soita minä soitintani lemmelle enkä viinille, en isänmaalle enkä taivaalliselle isälle, vaan sinulle viritän minä vaskeni kielet, sinä suuri, suloinen, tuhatpäinen tuhmuus, joka asut milloin kuninkaan aivoissa, milloin kerjurin sauvan päässä. Mitä olisi maailma ilman sinua?

Turhuus olisi kaikki ja hengen vaiva, tähdetön yö tahi ijäti paistava päivä. Kuollut olisi hymy ihmisten huulilta, ilo kaikki ilmoilta kadonnut. Mikä enää silloin ihmiset toisistaan eroittaisi?

Sinä päivänä, jolloin minä sinut kuolleeksi kuulisin, istuisin minä tomussa ja tuh-

kassa ja ystäväni tulisivat minua turhaan lohduttamaan. Eikä Akilles sotaveikkoansa Patroklosta enemmän majassaan itkenyt kuin minä silloin sinun haudallasi itkisin ja sinun muistollesi kepeitä multia kantaisin.

Tiedän minä olevan niitäkin, jotka sinua vastaan taistelevat ja sinua kuolleeksi toivottavat. Heitä kutsutaan milloin marttyyreiksi, milloin runoilijoiksi, milloin kapinoitsijoiksi, milloin kansansa hyväntekijöiksi. Entiseen aikaan kutsuttiin heitä myöskin jumaliksi. Mutta yhteistä heille on, että he kaikki ovat sinua vastaan turhaan taistelleet.

Sillä suuri sinä olet, mahtava sinä olet, maat ja meret sinä hallitset ja kaikki, jotka maalla liikkuvat. Valtiot vapisevat sinun ääntäsi, valta-istuimet järkkyvät sinun voimastasi. Mutta ystävillesi olet sinä lempeä ja aivan hyvä.

Minä olen sinun ystäväsi. En minä sinua vastaan taistele enkä sinua kuolleeksi toivota, sillä sinä olet minun elämäni ja minun viinini, minun isänmaani ja minun taivaallinen isäni. Kun minä olin surullinen, sinä minua lohdutit; kun janosin, sinä minua juotit; kun elämään väsynyt, sinä jälleen minun jänteeni terästit. Enkö minä siis sinua laululla ylistäisi?

Sinussa minä elän ja sinussa minä olen, sinun seljässäsi minä ratsastan ja sinun pääsi päälle minä majani rakennan. Siellä istun minä illoin katsellen yli kauniin, talvisen Suomen ja kannel pieni pitää minun polvillani olla. Hiljaa minä sen kieliä hivelen ja minä tuhmuuden ylistykseksi kiitosvirsiä veisaan. Näin minä veisaan:

Ylistetyt olkoot vanhat, jotka ikä on tuhmiksi tehnyt. Sillä heidän on taivaan valtakunta.

Ylistetyt olkoot syvät rivit. Sillä ne nukkuvat.

Ylistetyt olkoot papit. Sillä he saavat palkkansa.

Ylistetyt olkoot nuoret, jotka eivät omia polkuja polje. Sillä he saavat maan periä.

Ylistetty olkoon se tuhmuus, joka vallan rappuja ravaa. Sillä se ravitaan.

Ylistetyt olkoot ylioppilaat. Sillä he lukevat läksynsä.

Ylistetyt olkoot meidän oppikoulumme. Sillä ne kasvattavat virkamiehiä.

Ylistetyt olkoot ne, jotka tuhmuutta ja pimeyttä kansaan kylvävät. Sillä heidät pitää „Suomettaren Mateiksi“ kutsuttaman.

Ylistetty olkoon „Pellervon laulu“. Sillä se tuhmuus on suurin kaikista.

Ylistetyt olkoot kaikki ne, joilla on korvat kuulla eivätkä kuule ja silmät nähdä eivätkä näe, mitä tulossa on. Sillä he saavat anteeksi.

Iloitkaat ja riemuitkaat — —.

*

Näin minä veisaan ja kuulen virteni kaiun mailla, metsissä ja kaukaisissa kylissä. Ja ihmiset kysyvät: Mikä on tuo laulu niin outo ja kuitenkin niin tuiki tuttu?

Minä sanon sen teille: Se on se oikea Suomen laulu.

PROFESSORIN RUOKALEPO.

Professori oli päivätyönsä päättänyt. Hän oli pitänyt k:lo 10 a. p. luentonsa, s. o. lukenut erään kapittelin siitä samasta sinikantisesta vihosta, josta hän oli jo kymmeniä vuosia lukenut, tehnyt luennon jälkeen pienen kävelymatkan ympäri Kaivopuiston sekä kirjottanut pari sivua sitä pitempää elämäkerrallis-esteettistä teostaan, jonka hän aikoi ensi jouluksi julkaista Otavan kustannuksella. Nyt oli hän syönyt vankan päivällisen, polttanut sen päälle hyvän sikaarin ja selaili sohvallaan mukavasti loikoen „Valvojan“ viimeistä numeroa, johon hän oli kirjottanut tutkielman „Tutkintojen tarpeellisuudesta nuorille kirjailijoille.“ Professorimme oli, kuten näkyy, esteetikko.

Soitetaan ovikelloa. Piika tulee sanomaan, että eräs vanha, sokea mies tahtoisi tavata professoria.

Professori kaivaa kymmenen penniä taskustaan.

— Maija antaa tämän hänelle ja sanoo, että kaupungissa kyllä on hyväntekeväisyyslaitoksia. Sitä paitsi olen minä sanonut, että Maija ei saa laskea sisään kerjäläisiä.

— Hän tahtoo välttämättä tavata professoria.

— Tulkoon sitten.

Tyytymättömänä kohottautuu hän istumaan. Tietysti saisi hän taas kuulla jonkun surullisen elämäntarinan, joka pilaisi häneltä humöörin ja vaikeuttaisi ruoan sulatusta. Professorimme kunniaksi on nimittäin mainittava, että hän ei suinkaan ollut mikään pahasydäminen mies. Päinvastoin.

Sokea mies saapastaa sisälle.

— Noh, mitäs asiaa teillä on?

Vieras vitkasteli hiukan. Pyöritteli lakkiaan ja rykästeli.

— Minun nimeni on Homeros, alkoi hän sitten hiljaisesti, minä olen lukenut professorin kirjoituksen „Valvojasta“ ja tulisin sen johdosta hiukan juttelemaan. Jos nimittäin professorilla olisi aikaa joku minuutti.

Hän sanoi tämän niin puhtaalla ja kaikuvalla kreikankielellä, ettei professorille johtunut mieleenkään epäillä hänen sanojensa

todenperäisyyttä. Eipä ihme, jos hän hämmästyi.

— Lukevatko kuolleetkin „Valvojaa?“

— Epäilemättä. Elävät sitä vähemmän lukevatkin.

Nyt oli professorimme jo toipunut ensi hämmästyksestään. Kooten kaiken koulu-aikaisen kreikankielensä muistot, ilmaisi hän soperrellen, miten liikutettu hän oli kunniasta, joka näin oli hänen talolleen tapahtunut, hommasi Homeroksen istumaan parhaasen nojatuoliinsa ja kysyi, saisiko hän ehkä tarjota kahvia.

— Kiitoksia, vastasi vanhus hymyillen, mutta jos professorilla sattuisi olemaan kotona joku lasi viiniä, niin joisin sitä mieluummin. Olen siihen ikään kuin enemmän tottunut.

Oli professorilla kotona viiniä. Lasit tuotiin ja keskustelua jatkettiin.

— Tulin keskustelemaan nähkääs noista tutkintoluvuista, joista professori kirjoituksessaan puhuu. Olen tullut ne nimittäin eläessäni laiminlyöneeksi eikä niistä minun aikanani niin paljon välitettykään. Mutta nyt luettuani herra professorin kirjoituksen, rupesin miettimään, että olisi sentään synti vanhalle miehelle, jos minun siellä runoilijain Elysiu-

missa pitäisi hävetä jokaisen uuden maisteri tai tohtori tulokkaan edessä. Tähän asti on siellä ollut oppineita enempi vähän, mutta ristiä on ollut tarpeeksi niistäkin. Dante esim. ahdistaa minua aina skolastisilla tiedoillaan, vaikka ne juuri minun mielestäni ovat hänen muuten kylläkin kauniin „Divina Comediansa“ turmelleet. Mutta jos sinne oikein graduee-rattuja miehiä rupeaa tulemaan, jotka voivat lyödä paperit pöytään koska tahansa, käy elämä siellä aivan sietämättömäksi.

Ikään kuin hiukan hämillään kysyi professori, millä hän mahdollisesti voisi palvella.

— Tulin ajatelleeksi, että ehkä herra professori voisi antaa minullekin sellaiset paperit. Kun minun muistonikin tuntuu huononevan vuosi vuodelta, olisi niin hyvä, jos olisi varmat vahvistuskirjat siitä, että todellakin joskus on tietänyt jotakin. Muutenhan mikä kloppi tahansa voi minut sikaneerata, minut, joka en runojani edes paperille kirjottanut.

Vielä enemmän hämillään selitti professori, että noita „papereita“, joita kunniavieras tarkotti, ei voitu antaa muille kuin niille, jotka laillisessa järjestyksessä olivat tulleet yliopistoon sisäänkirjotetuiksi, seuranneet muu-

tamia vuosia vähintään kahden professorin luentoja, kirjottaneet sekä *pro excercition* että *pro gradun* ja suorittaneet hyväksytyn tutkinnon vähintään neljässä saman osaston ja yhdessä toisen osaston aineessa, joista vähintäänkin yksi arvosanalla *laudatur*. Sitä paitsi oli suoritettava alkeellinen tutkinto teologiassa ja julkinen tutkinto — frakki ja valkoinen kaulahuivi — tiedekunnan edessä, joka kuitenkin oli enemmän *pro forma*, muodollista laatua. Jos joku tahtoi sitäkin arvokkaampia „papereita", oli hänen suoritettava *laudatur* kokonaisessa kolmessa aineessa ja kirjotettava väitöskirja, joka oli tiedekunnan edessä julkisesti puolustettava. Mutta se viimeinen ei ollut *pro forma*.

Homeros kuunteli kaikkea samalla eepillisellä tyyneydellä, jolla hän oli aikoinaan sekä „Odysseian" että „Iliadin" sepittänyt. Kun professori oli lopettanut, virkkoi hän hiljaisesti:

— Ei, ei, kyllähän minä toki tyytyisin niihinkin halvempiin papereihin. Mutta kaikesta päättäen taitaisi tuo kaikki käydä kovin vaikeaksi niin vanhalle miehelle kuin minä. Aikaa minulla kyllä olisi — siitä ei siellä iankaikkisuudessa ole puutetta — mutta tuo frakki ja valkoinen kaulahuivi minua huo-

lettaa. Niitä tuskin lienee kenelläkään koko Elysiumissa ja olisi sentään skandaali, jos minun pitäisi lähteä räätälien luona juoksemaan. Mutta enkö minä voisi suorittaa jotakin yksityistä tutkintoa professorin luona, jotakin tuollaista aivan pientä, viatonta kuulustelua, josta minä sitten saisin todistuksen? Sekin olisi jo iso apu tässä ahdingossa.

Professorilla oli, kuten sanottu, hyvä sydän. Hänen kävi sääliksi vanhaa miestä ja hän päätti auttaa häntä, vaikkakaan tuollaiset „yksityistutkinnot“ eivät kuuluneet hänen virkatehtäviinsä.

— No, mitäs herra Homeros sitten on lukenut?

Se oli kysymys, joka pani Homeroksen ajattelemaan.

— Lukenut minä olen enempi vähän, mutta ajatellut minä kyllä olen yhtä ja toista, esimerkiksi sitä, mikä on ihmisille hyödyllistä maailmassa ja mikä ei. Taikka jos professori tahtoo kuulustella minua taiteesta ja sen tarkotuksesta taikka Kreikan jumaluustarustosta, niin luulen kyllä jotakuinkin selviäväni. Ehkä myöskin minun kirjalliset ansioni voitaisiin ottaa lukuun.

Nyt pyrki professoria jo naurattamaan. Siitäpä mahtaisi tulla kaunis tutkinto! Ru-

veta keskustelemaan taiteesta miehen kanssa, joka ei ole lukenut Vischeriä, ei Volkeltia, eipä edes Lessingiäkään, — se todellakin oli jo liikaa. „Kirjalliset ansiot“, noh, tietysti, niitähän oli tätä nykyä joka miehellä. Jos niitä ruvettaisiin ottamaan lukuun, olisi koko akateeminen auktoriteetti pian tipotiessään.

Hän tunsi seisovansa kokonaan yläpuolella.

— Rakas herra Homeros, lausui hän ystävällisesti, olkaa vakuutettu minun syvimmästä sympatiastani. Tahdon auttaa teitä tässä ahdingossa. Minulla on relatsioneja yliopistossa ja minä koetan käyttää niitä niin paljon kuin mahdollista teidän hyväksenne. Jos te odotatte hiukan, kirjotan minä pienen lipun, jonka te viette dekaanuksen luo. Häneltä saatte te opintokirjan. Tulkaa sen kanssa tänne uudestaan s. o. ilmoittautukaa minun luennoilleni. Kun te olette niillä käynyt muutamia vuosia, voin minä siitä antaa teille todistuksen. Vaikkakaan te ette ole ylioppilas, koetamme me järjestää asian, sillä intonne ilahduttaa minua. Minä toivon, että teillä tulee olemaan minun luennoistani sekä hyötyä että huvia. Menkää — „nuori mies“, yritti hän sanoa, mutta muisti samalla, että

Homeros olikin vanha, häntä itseään paljon vanhempi — menkää ystäväni, te olette oikealla tolalla ja näytätte hyvää esimerkkiä meidän ylioppilas-runoilijoillemme.

Homeros tuli niin liikutetuksi tuosta ystävällisyydestä, että hänelle kihahti vedet silmiin.

— Jumalat professoria siunatkoon, sopersi hän. Jos professori minulle sellaisen paperin antaa, kukistan minä sillä minkä maisterin tahansa. Sillä he väittävät, että kukaan heistä ei ole vielä jaksanut käydä professorin luennoilla kuukautta enempää. Mutta minä käyn vaikka kymmenen vuotta ja näytän koko maailmalle, että minä jaksan. Jaksoivathan Hellaan sankarit kymmenen vuotta Troijaa piirittää, — enkö minä sitten professoria kuunnella?

Asia oli päätetty. Homeros sai lippusensa ja lähti.

Mutta hänen jälkeensä tuli Aiskylos samalle asialle. Ja hänen jälkeensä Sophokles, Pindaros, Euripides ja niin koko kreikkalainen runoilijaveljistö. Itse Sapphokin sipsutti suloisesti niijaten sisälle. Kaikki ne tulivat samalle asialle ja kaikille antoi professori saman neuvon. Mutta kun he olivat menneet,

tulivat roomalaiset, Horatius *ars poetica* kainalossa, Martialis merkillisesti hymyillen, Ovidius keikarin monokkeli silmäkulmassa ja Vergilius agronoomin puvussa („hän itse piti näet opettavaista runoelmaansa „Maanviljelyksestä" päärunoelmanaan ja luuli, että professorikin pitäisi samoin). Heidän jälkeensä tuli Cervantes, Molière, Shakespeare, Byron, niin (uskotte sitä tahi ette), itse ukko Väinämöinenkin. Hän tuli käsikynkässä Firdusin kanssa, jonka hän oli autuaitten maassa tavannut ja jonka kanssa heistä oli heti tullut mitä parhaat ystävät.

Silloin rupesi professoria jo hiukan värisyttämään. Hän vääntéli ja käänteli sinikantista luentovihkoaan ja ajatteli, että olisi senkin voinut jo joku vuosi sitten pistää tuleen ja kirjottaa uuden. Mutta vieraiden jono jatkui yhä. Tuli Bellman, tuli Kivi, tuli François Villon. Kaikkien heidän tutkintojensa laita oli vähän niin ja näin ja kaikki pyrkivät he professorin luennoille. Koko eteinen oli täynnä väkeä ja kun professori loi katseensa kadulle, näki hän yhä vaan lisää lappautuvan. Kaikilla oli niillä opintokirjat kädessä (he olivat oppineet Homerokselta konstin) ja viittoivat ja juoksivat professorin taloon päin. Häntä rupesi jo todella kauhis-

tuttamaan. Sellaista tulosta ei hän ollut vaatimattomalla kyhäyksellään „Valvojassa“ koskaan tarkottanut.

— Sulkekaa ovi, sulkekaa ovi, huusi hän kylmän hien vallassa, mutta kukaan ei häntä kuullut. Nyt alkoi jo näkyä eläväinkin kasvoja. Tolstoi harmaata partaansa sivellen, Strindberg „kuoleman tanssin“ tahdissa, Zola tutkijan rypyt otsassaan ja Ibsen katsoen tuimasti kuin Terje Vigen. Heidän rinnallaan eivät Juhani Ahot, Holger Drachmannit ja d'Annunziot paljon painaneet. — Mutta ne tunkeutuivat kaikki professorin ympärille, ne kaasivat hänen mustepullonsa, turmelivat hänen elämäkerrallisen tutkimuksensa (Otava parka!) ja jättivät jälkiä hienoille matoille, jotka professori vastikään oli „Iriksestä“ tilannut. Elävät runoilijat olivat vielä paljon pahempia kuin kuolleet, sillä elävillä on aina suurempi kiire, he tyrkkivät toisiaan ja vainajia, tunkivat professorin erääseen nurkkuan ja uhkasivat hajoittaa koko talon, ellei hän heti kohta kirjottaisi nimeänsä heidän opintokirjaansa.

Mutta kun hätä on suurin, on apu lähinnä. Sana „ellei“ vaikutti kunnon professoriimme kuin sähkö-isku. Hän kimposi soh-

valtaan puoleksi palanut sikaari vielä sormissaan ja hieroi silmiään. Nosti permannolle pudonneen „Valvojan“ pöydälle ja hengähti syvään.

Hän olikin nähnyt vain pahaa unta.

PERACTUM EST.

Jos olet nuori ja sinun tekee mieli mitellä miekkaasi tuhmuutta ja pimeyttä vastaan, niin ole varoillasi, ettei joku vanhempi, jonka kerran on myös tehnyt samoin mieli, sano sinulle:

— *Peractum est.* Se on täytetty.

Näin sanoivat gladiaattorit Roomassa silloin kuin he olivat vastustajansa kuoliaaksi iskeneet. Mutta meillä on eräitä ihmisiä, jotka sanovat kaikkeen, mitä sinä yrität:

— *Peractum est.* Siitä oli kysymys jo minun nuoruudessani.

Ne ovat useimmiten niitä ihmisiä, joiden nuoruudessa siitä tosiaan on ollut kysymys, jotka sinun laillasi ovat lähteneet taisteloon liehuvin lipuin ja helisevin huiluin, mutta — väsyneet. Sen jälkeen ovat he ojentaneet kätensä vastustajilleen ja sanoneet:

— *Peractum est.* Eläkäämme sovinnossa.

Heitä tulee sinun varoa, sillä he ovat edistyksen pahimmat viholliset. He käyvät sinun kimppuusi takaapäin, silloin kuin sinun miekkasi on heidän entisiin vastustajiinsa, tuhmuuteen ja pimeyteen päin ojennettu, ja sanovat:

— *Peractum est.* Tuo riita ratkaistiin jo 80-luvulla.

Varo ettei miekka hölly silloin sinun kourastasi, sillä sitä riitaa ei ratkaistu 80-luvulla eikä sitä ole ratkaistu vieläkään. Mutta he sanovat sen vaan siksi, että he itse ovat väsyneet eivätkä tahtoisi muidenkaan taistelevan.

Heille tulee sinun vastata:

— *Peractum est.* Teidän aikanne on ohitse.

SYKSYINEN YSTÄVÄNI.

Kauniit, korkeat, kirkkaat syksyiset päivät. Ei auerta ilmassa, ei terhentä taivaalla, kaikki selkeätä, suurta ja avaraa. Päivin aurinko, joka ei polta, vain valaisee, yöllä tähdet ja lempeä kuu. Sekin näyttää ikäänkuin hienommalta, henkevämmältä. Talvella on se usein niin vihaisen ja vilustuneen näköinen kuin vanhapiika, joka on yksin tuomittu rataansa ohi rattoisain ihmisten vaeltamaan, kesällä se taas pullistuu niin arkipäiväisen pyöreäksi ja punaiseksi kuin pikkukaupungin teurastaja. En ymmärrä, kuinka sitä kuitenkin niin monet ihmiset voivat pitää haaveiden herättäjänä.

Syksyllä se voi herättää haaveita. Ei mitään sairaloisia, hentomielisiä haaveita, vaan vapaita, terveitä, työhön kannustavia. Yöt ovat liian kylmät liian onnellisille unelmille. Ainoastaan sen unelmat, joka uskal-

taa katsoa totuutta silmiin ja toimia sen mukaan, viihtyvät lokakuun kuutamossa.

Päivällä eivät nekään viihdy. Mene syksyiseen metsään, näe puiden väririkkaus, kellastuvat koivut, punertavat vaahterat, tummat kuuset ja niiden välillä pyhät pihlajat, joiden veripunaiset marjat ovat ikäänkuin omasta tiukkuudestaan tipahtamaisillaan, — mene sinne, käyskentele yli kovien kuivien kankaiden ja tunnetpa toiminnan halun heräävän hengessäsi päälaelta aina viimeiseen hermon solmuun saakka. Ei tee mieli unelmoida, tekee mieli ajatella loppuun niin monta, monta ajatussarjaa, jotka mielesi muilta töiltä ovat lopettamatta jääneet. Tilinteon aika on syksy, on kysymys kypsästä talven varalle.

Näihin mietteisiin ovat minua johtaneet ne monet ja pitkät kävelyretket, joita me näinä päivinä olemme erään ystäväni kanssa tehneet Helsingin lähitienoille. Eivät useathaan aavista, miten pikkuisen taipaleen takana täällä on salopalaset ja metsämaisemat moiset, ettei Karjalassa kauniimpia. Ystäväni maalainen mieli on johtanut minua niitä etsimään.

Hauska on olla hänen seurassaan siellä, missä on elämää ja ihmisiä, eipä vähemmän

hauskaa siellä, missä vain puut puhuvat, ja pilvet haastelevat. Hän nauttii jokaisesta pensaastakin aivan lapsellisella ilolla. Vähä väliä pysähtyy hän, viittaa kädellään jotakin kalliota tahi kasvitupajasta ja hengittää syvään ikäänkuin ei hän saisi tarpeeksi ilmaa niille ajatuksille, jotka silloin hänen sielussaan heräävät. Silloin en minä tietysti häntä koskaan häiritse. Minä tiedän kyllä saavani kuulla ne kuitenkin sopivassa tilaisuudessa, kun hän on ne itse mielestään valmiiksi ajatellut.

Hän ajattelee aika paljon. Varsinkin tuntuu hän miettivän sitä, mitä Suomen kansaksi ja kansalliseksi kultuuriksi sanotaan. Siitä on hänellä hyvin omituiset mielipiteet.

— Tiedätkö mitä, virkkoi hän minulle eräänäkin päivänä, kun me jälleen läpi syksyisen metsän kävelimme ja katselimme auringon kimmellystä yli paljastuvain ylänteiden. Eikö sinustakin ole totta, että me elämme syksyssä? Koko Suomen kansa, tarkoitan minä.

— Suomen suomalainen kansa? kysyin minä varmuuden vuoksi.

— Ei ole täällä muuta kuin yksi kansa, vastasi hän, Suomen suomalainen kansa. Mutta se on kokoonpantu kahdesta kultuu-

rista: siitä, joka menee ja siitä, joka tuleva on. Me elämme nyt menevän kultuurin ajassa.

— Tokkohan? lausuin minä epäillen. Kävelimme sitten hetkisen äänettöminä.

Menevän kultuurin ajassa, ajattelin minä itsekseni. Mitä hän mahtaa sillä tarkottaa? Kansallisesta keväästähän minä olen kuullut ikäni puhuttavan, olen itsekin puhunut, sehän se on, joka on luonut kukkaset kedolle, pannut linnut läpi korven laulamaan. Ettäkö me eläisimme syksyssä? Mitä puhetta tämä on?

Sanoinkin hänelle sentähden sangen ankarasti:

— Ystäväni, sinä olet mielevä mies, sen olen kyllä huomannut ja minä kunnioitankin sinua sen vuoksi suuresti. Mutta välistä sinä isket niin harhaan, että oikein selkäpiitä karmii. Suomalainen kansallisuus on vasta kapaloissaan, kuinka me siis voisimme elää syksyssä? Hassujahan sinä puhelet.

Olin oikein tuimistunut tuollaisesta lörpötyksestä. Tulla minulle syksystä puhelemaan! Takatalvesta voisi korkeintaan olla syytä puhua, mutta ei koskaan syksystä. Sehän on sama kuin kuolema.

Mutta ystäväni väitti, ettei hän ollenkaan lörpötellyt.

— Toden sanoit, virkkoi hän hiljaisella äänellään. Suomalainen kansallisuus on kapaloissaan, — siksi ei se vielä moneen, moneen vuosisataan voi tulla omin voimin toimeen. Lörpötystä on se puhe, että kultuuria luodaan vuosikymmenissä. Laitoksia voidaan luoda, taidetta voidaan luoda, muutamia hyviä runojakin voidaan tehdä, mutta ei koskaan kultuuria, joka on ihmisten lihassa ja veressä. Se vaatii aikaa aivan kuin koralli meren pohjasta noustakseen, hiljaa, huomaamatta, vaatimattomasti liittää se solun toiseen, nikaman nikamaan, ennen kuin se vihdoin pistää päänsä päivänvaloon. Se vaatii vuosisatojen kehitystä.

— Sinun mielestäsi elämme me ehkä meren pohjassakin, huomautin minä katkerasti. Kukatiesi kuinka syvälle tahdotkaan meidät haudata.

— Enpä suinkaan, jatkoi hän vilkkaasti hetkellistä katkeruuttani huomaamatta, päinvastoin tahtoisin minä kohottaa suomalaisen kansallisuuden niin korkealle kuin mahdollista. Eikä ole totta sekään, että me enää eläisimme meren pohjassa. Päivän valoon me olemme päässeet, mutta laskepas, kuinka

monta kuun ja auringon kiertoa se on vaatinut. Luulenpa, että päätäsi huimaa sitä ajatellessasi.

— Kylläpä niinkin, myönsin minä. Mutta tästä lähtien se käykin nopeammin.

Mutta ystäväni pessimismiä — siksi minä hänen mielipiteensä ensi katsannolla tuomitsin — ei mikään voinut lahjoa.

— Tuskinpa, arveli hän vain harvakseen. Päivän valoon on päästy, mutta mitä me olemme? Karu kallio, sanaton saari, nimetön luoto, ei kotvaan vielä kelvollinen ihmisten asuinsijaksi. Kuluu aikoja ennen kuin kummut rupeaa kukkimaan, lautumaan lakkapäät petäjät. Vielä enemmän aikaa kuluu, ennen kuin ensimmäinen ihminen, todellakin kansallisesta maaperästä kasvanut kultuuriihminen ilmestyy. Vai näetkö sinä ehkä vielä sellaista? Minä en ainakaan näe.

Jopas nyt jotakin! En voinut enää mieltäni pidättää.

— Kentiesi ei niitä näe siellä Kuopion takana, josta sinä lienet kotoisin, mutta olepahan vielä jonkun aikaa täällä pääkaupungissa niin varmaankin tulet huomaamaan erehdyksesi. Eikö meillä muka olisi suomalaisia sivistyneitä? Katso ympärillesi, hyvä mies, niin näet sellaisia satoja ja tuhansia.

Koulut työntävät joka vuosi satoja ylioppilaita, yliopiston opettajatkin ovat jo useat suomalaisista kodeista lähteneitä, kansallinen sivistys kukkii kaikissa kansankerroksissa, Suomen hengen hegemonia on jo aivan toteutumaisillaan. Sitä paitsi: onhan meillä kirjailijoita, on taiteilijoita, on säveltäjiä, kaikki kansallisella pohjalla työskenteleviä. Eivätkö he muka olisi suomalaisia? Mitä sinä puhut? Onko se sinun mielestäsi syksyä se?

Ystäväni kuunteli sanatulvani loppuun. Sitten alkoi hän jälleen hiljaisesti:

— Onpa niinkin, skandinaavisen kulttuurin syksyä. Kaunis syksy todellakin, aivan kuin tämäkin päivä, kirkas ja korkea, ja niin lämminkin, että se monesta voi tuntua kesältä. Minusta ei se siltä tunnu. Minä tunnen aina talven hengen liihoittelevan yli kaiken tämän kukoistuksen ja eipä ilman, ettei se usein mieltäni vavisuttaisi. En minä silti mikään pessimisti ole, kaukana siitä. Talvi on tuleva, meidän on vain oltavat valmiita talvea vastaanottamaan. Kysytään kypsiä miehiä, kypsiä ajatuksia, kypsiä tunteita, täysiveristä väkeä, jos meidän mieli pakkasen kynsistä pelastua. Jos meillä sellaisia on, niin ehkä kerran, kerran kaukaisessa tulevaisuudessa, kevään keväänä, myöskin suoma-

laisen kansallisuuden kapalot katkeavat. Sitä emme me näe eivätkä meidän lapsemme.

Hän näytti todellakin tarkottavan, mitä hän sanoi. Silti ei hän suinkaan surulliselta näyttänyt. Vilkkaalta vain ja toimintahaluiselta kuten ennenkin, ehkä entistään jäntevämmältäkin. Olipahan niinkuin jousi vireessä. Mutta minun rintaani ahdisti outo paino.

— Puhut kypsistä miehistä, puhkesin puoli ääneen sanomaan. Mistä sellaisia olisi, mikä niitä olisi kypsyttänyt, jos kerran suomalainen kansallisuus lepää kapaloissaan? Sinun ajatuksesi käyvät ristiin.

— Eipä suinkaan, sanoi hän. Siksihän meillä juuri on skandinaavilainen kultuuri ollut.

Eikä sen jälkeen enää puhuttu mitään. Mutta kirkas ja korkea oli syksyinen päivä.

JUNAVAUNUSSA.

Kaksi matkustajaa istui viereisessä vaunuosassa. Oli yö.

He keskustelivat meidän valtiollisesta asemastamme.

— Mitä sinä ajattelet? sanoi toinen.

— Mitäs sinä ajattelet? sanoi toinen.

— Minä ajattelen, että meidän täytyy vain toivoa ja odottaa.

— Niin minäkin ajattelen. Mutta — —

— Sht! Eihän siitä saa keskustella.

Seurasi sitten hiljaisuus ja minä luulin heidän jo nukkuvan. Mutta eipäs aikaakaan, niin alotti toinen kysymyksen kieliasiasta.

— Ei se minusta nyt mene oikein päin. On hullua jos suomalainen puolue —

— Ei ollenkaan hullua. Minun mielestäni päinvastoin, juuri ruotsalainen puolue —

— Sinä tahdot nähtävästi jälleen sytyttää rotuvihan soihdun.

— Minä tahdon, että suomenkielinen väestö —

Nyt kävi heidän keskustelunsa äänekkääksi. Mutta koska he nähtävästi eivät tahtoneet liiaksi muita matkustajia häiritä, alensivat he äänensä ja sopivat, että ainakaan lähimmässä tulevaisuudessa ei tätä kysymystä otettaisi esille.

Taas oli kaikki hetkisen hiljaa. Mutta toista kumppanuksista ei nähtävästi nukuttanut ja hän alotti hetken perästä kuiskaten puheen eduskuntalaitoksen uudistamisesta.

— Sht! Jumalan tähden hiljaa! kuiskasi toinen.

— Miksi niin?

— Mutta etkö sinä ymmärrä! Voiko olla mitään vaarallisempaa?

— Sinä tarkotat —

— Minä tarkotan —

Ei toinen ymmärtänyt oikein, mitä toinen tarkoitti, mutta vaikeni, koska sen toinen niin vaarallisena piti.

— Mutta mistäs me sitten puhumme?

Ei sitä tiennyt toinenkaan. Ja niin nukkuivat he kumpikin.

Eikä kuulunut enää muuta kuin junan yksitoikkoinen jyrinä.

RUNOTTAREN KOSIJAT.

Runotar kulki mieluisia metsäpolkujaan. Hän oli huima ja huoleton, nuori ja iloinen, tahi ylipäänsä samallainen kuin nuoret tytöt hänen ijässään tavallisesti ovat. Niin tulivat hänen realistiset kosijansa.

— Mitä laulat? kysyivät he.

— Laulan, mitä sydämeni käskee, sanoi runotar.

Ja samalla lauloi hän niin kauniisti, että metsä helisi ja oravat oksilla pyrähtelivät. Mutta kosijat pudistivat päätään ja katsoivat häntä säälien silmiin:

— Sinä laulat, mitä sylki suuhun tuo, sanoivat he. Seuraa meitä ja me tahdomme opettaa sinulle, kuinka nuoren sivistyneen tytön sinun ijässäsi on laulettava. Sinä olet jäänyt kovin surullisesti jälkeen ajastasi.

Mielellään olisi runotar metsään jäänyt, mutta mielellään tahtoi hän myös aikaansa

seurata. Niin antoi hän rukkaset linnunlaululle ja metsän puille ja ojensi kätensä uusille kosijoilleen:

— Hyvä. Minä seuraan teitä. Tehkää minusta siis uuden ajan nainen.

Hän oli suloinen nähdä ja kaunis katsoa ja kun hän seisoi siinä hajalla hapsin, posket punottavina, keskellä kesäisen lehdon, ei ollut ilman, ettei kosijain mieli surunvoittoisesti sykähtänyt. Oikeastaan oli hän kaunis sellaisenaan kuin hän oli eikä olisi ollut niinkään hullumpaa hänen kanssaan metsään jäädä. Mutta ei auttanut! Aika vaati miehiä — naisistakin.

— Et sinä tuollaisena meidän seuraamme kelpaa. Sinulle nauraisi mieron sudetkin siinä suuressa maailmassa, jonne me sinut viemme. Siistihän toki itseäsi hiukan.

Runotar katsoi lähteesen eikä ymmärtänyt, mitä häneltä voi puuttua. Nuori hän oli, kaunis hän oli ja hänen pukunsa oli metsä itse hänelle ommellut mitä kauneimmista kanervista ja kieloista. Hän katsoi kummastuneena kosijoihin.

— Minä en ymmärrä, mitä minulta puuttuu, sanoi hän. Enkö minä ole hyvä näin?

Mutta kosijat sanoivat:

— Sinä et ymmärrä ajan vaatimuksia. Tuon tukkasi me ainakin leikkaamme, sillä se näyttää niin kovin vanhanaikuisen haaveelliselta. Onkos laita nuoren tytön sinun ijässäsi hajalla hapsin metsiä juosta niinkuin mikäkin metsän neito!

Sääli oli runottaren hapsiaan, mutta hänen teki niin hirveän mieli aikaansa seurata. Huoahtaen tarttui hän sakseihin ja leikkasi kultaiset suortuvansa ja joka suortuvalta, joka putosi, tuntui kuin olisi hänen mielestään mennyt joku kaunis mielihaave. Mutta kosijat keritsivät vielä loputkin, niskasta aivan ihoon saakka ja päälaelta sen verran, että voivat kammata hänelle tasaisen otsatukan. Sen he vielä viivottimella tasottelivat.

— Sitä myöten olet sinä hyvä, sanoivat he. Mutta tuo pukusi täytyy sinun jättää. Sellaisia ei enää nykymaailman aikaan käytetä.

Sääli oli runottaren pukuaan, kieloista ja kanervista kudottua, mutta hänen teki niin hirveästi mieli seurata aikaansa. Hän sanoi kainosti punastuen:

— Minulla ei ole muuta pukua kuin tämä.

Mutta kosijat sanoivat:

— Siitäkin olemme käytännöllisinä miehinä huolta pitäneet. Katsos, tässä saat sinä amerikkalaisen reformipuvun aivan uuden uutukaista mallia. Sen annamme me sinulle huomenlahjaksi.

Se oli laajahihainen puseropuku roimahousuineen ja sinisine lakkineen. Runottaresta oli se niin ruma, että hän ensi hetkessä kauhistui ja koko hänen naisellinen vaistonsa nousi mokomaa kummitusta vastaan. Hän sanoi sentähden päättävästi:

— Tuota pukua en minä ikinä pue päälleni.

Mutta kosijat sanoivat:

— Se on aivan välttämätöntä. Sellaista käyttävät kaikki uuden ajan naiset.

Huoahtaen tarttui runotar uuteen vaatetukseensa, mutta kun hän yritti pistäytyä puun taakse kukkasia päältään karistaakseen, sanoivat kosijat:

— Se on tuiki tarpeetonta. Voit aivan hyvin pukeutua tässä meidän nähtemme.

Silloin punastui runotar vielä täskeistä helakammin, hän laski silmäluomensa alas ja sanoi:

— Kuinka se olisi mahdollista? Minä olen nainen.

Mutta kosijat sanoivat:

— Se ei tee mitään eroa asiassa. Etkö tiedä, että mies ja nainen ovat tasa-arvoisia? Sitä paitsi täytyy meidän sinulle huomauttaa, että tuollainen turha häveliäisyys ja jonkin joutava punasteleminen on suoraan sanoen naurettavaa. Se kuuluu menneille sukupolville.

Sitä ei ollut runotar ennen tiennyt. Mutta koska hänen teki niin hirveän mieli seurata aikaansa, karisti hän päivän kullat kulmiltaan, kuun hopeat kaulaltaan, riisti kukat rinnoiltaan ja vyöltään, ja pukeutui uuteen reformipukuunsa. Sillä aikaa mittailivat kosijat hänen suhteitaan, arvostelivat hänen käsivarsiaan ja lanteitaan ja piirustelivat hänestä luonnoksia skitsikirjaansa. Vihdoinkin oli tämä toimitus päättynyt.

— Lakki päähän vielä, sanoivat kosijat, niin olet sinä sitä myöten valmis. Tuo sinun huivisi näyttää niin turhan nöyrältä ja vaatimattomalta.

Runotar oli ollut häpeästä kuolla. Nyt katsahti hän lähteeseen ja säikähti. Ei se ollut hänen mielestään hän. Hän oli vähällä itkuun purskahtaa.

Mutta kosijat sanoivat:

— Pää pystyyn nyt vaan ja nenä ylös! Kun sinun silmäsi arvattavasti ovat liialli-

sesta romantiikan utuisuudesta sumentuneet, olemme me ottaneet mukaamme myös aivan uuden uutukaiset realismin rillit. Kun ne nenällesi asetat, katselet aivan toisin silmin maailmaa.

Runotar niijasi ja karkotti väkivallalla inhonsa, sillä toiselta puolen oli hänen ylpeytensä olla uuden ajan nainen.

Mutta kosijat sanoivat:

— Tuon niijaamisesi voit sinä myös jättää. Sekin muistuttaa meitä vain sinun naisellisesta alkuperästäsi. Tuolla pensaikossa ovat meidän polkupyörämme ja niillä pyörimme me nyt suoraan suureen maailmaan.

Runotar kumarsi uusille kosijoilleen, ojensi heille kätensä ja sanoi:

— Lähtekäämme! Nyt en minä teitä enää ollenkaan häpeä.

He lähtivät, eivät entisiä taiteellisia metsäpolkuja myöten, mutta suoria valtamaanteitä. Outo oli runottarelle matkanteko, ei tahtonut hän oikein polkupyörällä pysyä, mutta kosijat kannattivat häntä kupeista ja vyötäisistä ja vähitellen oppi hän itsekin ajamaan. Hän huomasi, etteihän tässä mitään suurempaa konstia ollutkaan, polkea päälle vaan yhtä suoraan ja varoa, ettei maantien lokaan loiskahtaisi. Pärskyä se kyllä sai ym-

pärillä, mutta kaatuminen oli suotu ainoastaan vasta-alkajille.

Mutta matkalla juttelivat kosijat hänelle yhtä ja toista.

— Kanssasiskomme, sanoivat he hänelle, maailma on sinun tietämättäsi mennyt paljon eteenpäin. Älä luulekkaan, että sinä enää voit maailmaa hurmata vain sillä, että sinulla on punaiset posket ja hyvä sydän ja että sinä ymmärrät, mitä metsä laulaa ja puut puhelee. Sinun tulee oppia ymmärtämään myös nykyaikaisten ihmisten puhetta ja he puhuvat nykyään aivan toisista asioista kuin sinun isäsi ja äitisi. Sinun tulee myös ryhtyä noita asioita ajamaan, jos tahdot olla uuden ajan nainen.

Ja he istuttivat häneen paljon hyviä ja hyödyllisiä asioita, uskonnollisia, siveellisiä, kansallistaloudellisia, opettivat hänelle politiikan ja puolue-elämän pääpiirteet ja näyttivät hänelle, mitenkä hänen oli hyödytettävä isänmaata ja ihmiskuntaa. Runotar oli tuosta kaikesta heille kiitollinen, vaikka hänen korvissaan surisivatkin kaikki nuo uudet asiat yhtenä sekamelskana ja vaikka hän ei ollut koskaan ymmärtänyt, että hän voisi hyödyttää isänmaata ja ihmiskuntaa paremmin kuin olemalla oma itsensä.

Mutta kosijat sanoivat:

— Me kyllä neuvomme sinua. Sinun tulee käydä yhdistyksissä ja kansankokouksissa. Sinun tulee pitää puheita ja esitelmiä ja esiintyä aatteittesi puolesta joka paikassa sekä suullisesti että kirjallisesti, — ei tuolla sinun rytmillisellä runokielelläsi, joka muistuttaa niin arveluttavasti linnunlaulua, mutta aivan asiallisella, kuivalla proosalla. Me valitsemme sinut komiteoihin ja johtokuntiin, sinun tulee harrastaa raittiutta, sosialismia, kansallistaloutta, paheiden poistamista ja epäkohtain korjaamista ja erittäinkin tulee sinun tutustua puolue-elämän salaisimpiinkin sopukoihin. Jos mielesi joskus tekee takaisin taiteellisille metsäpoluillesi, voit sinä korkeintaan kirjottaa oppikirjan metsästyksestä. Mutta muuten tulee sinun palvella kaikkia mahdollisia asioita mitä maan ja taivaan välillä on, ei kavahtaa kaikkein proosallisimpiakaan, esim. prostitutsionia. Jos sinä kaiken tämän kiltisti täytät, niin voimme me joskus muun paremman lomassa tanssittaa sinua hieman „Suomalaisella seuralla“.

He puhuivat viisaasti ja vakavasti ja runotar kuunteli heitä kummissaan. Rakkaudesta ei heidän välillään enää puhuttu eikä se olisi ollut sellaisten keskustelujen jälkeen

paikallaankaan. Runotar oli tuota ensin vähän odottanut, mutta huomasi heti itsekin, kuinka lapsellinen hän oli ollut, ja häpesi. Hänestä oli tullut realisti.

Mutta metsä heidän ympärillään nauroi ja iloitsi, harakat hyppelivät oksalta oksalle ja taltiltit yhdessä satakielen kanssa pitivät heitä pilkkanaan. Jänöt heristivät veitikkamaisesti pitkiä korvanlehtiään ja oravat oksilla heittivät kuperkeikkaa ja sanoivat:

— Moisia kosijoita emme me vielä ikinä ole nähneet.

Mutta jänikset sanoivat:

— Olkaa huoleti! Hän tulee kyllä takaisin. Sillä aikaa hyppelemme me hänen metsäpoluillaan.

HALLA.

Suot on suuret Suomenmaassa,
rimmet sekä nevat.
Suomen soilla hallan immet
öisin karkelevat.

Noin ne laulaa hallan henget:
„Heilu, — heilukaamme!
Kukkii viljat vainioiden,
tähkät täydet saamme.

Meille heilii hengen laihot,
meille miesten mietteet.
Suot on suuret Suomenmaassa,
liejut sekä lietteet.

Suo on Suomen sydämessä,
viluinen ja arka.
Kunis ei kuulu kuokkijata,
sinis ei siitä sarka.

Kukat kasvaa Suomen suosta,
kamalat ja kummat.
Sumut nousee Suomen suosta
myrkylliset, summat.

Peittää päivän paistamasta,
pilvet sit' ei peitä.
Kansa vaisu vaeltaapi
virvatulten teitä."

Noin ne laulaa hallan henget
Suomen sydän-soilla,
noin ne heiluu hallan henget
Suomen rapakoilla.

Kunnahilla kultaviljat,
tieteet sekä taiteet.
Kansa raukka rakentaapi
kansalliset kaiteet.

Vihurit ei viljaa kaada,
lyödä voivat lakoon.
Kamalampi hallan kanssa
käydä tasajakoon.

Saat sa pivoon korren tyhjän,
toiseen torajyvän.
Kuka rakas rakentaisi
hallan muurin hyvän,

ettei tuhmuus, tunnottomuus
yöllä yli hiipis,
ettei hengen tähkäpäitä
rivo koura riipis.

Vaan ne vastaa hallan henget:
„Meit' on monta, monta.
Kukin hoitaa toimensa,
ei yhtään toimetonta.

Puhallamme miesten poviin —
itsekkyys syö aatteet.
Nakerramme naisten mielet —
jätämme vain vaatteet.

Vallan haluun vaihdamme
me edistyksen enteet.
Elon huoliin hukutamme
monen miehen jänteet.

Mukavuutta muille suomme,
nautintoa hiukka,
itse imarrustakin,
jos tulee tuiki tiukka.

Tuhmuudella tuon me lyömme,
pahuudella toisen,
kansan nimellä kukistamme
miehen minkä moisen.“

Noin ne laulaa hallan henget
Suomen sydän-soilla,
noin ne heiluu hallan henget
Suomen rapakoilla.

Kunnahilla kultaviljat,
tieteet sekä taiteet.
Ah, te armaat, vienot, lujat
kansalliset kaiteet!

Kuinka vähän autatte
te vastaan Suomen hallaa,
kuinka teidät helposti
myös vihur' vieras tallaa!

Aik' on ylös yksilöin,
ei monet maata nosta.
Monen kanssa kohota
ei koskaan rapakosta.

Monet kaikki kaatavat,
miss' yhdet voivat seista.
Monet koskaan rakenna
ei kansaa pirstaleista.

„Vaan ne vastaa hallan henget:
„Heilu-, heilukaamme!
Suo on Suomen sydämessä,
meidän on tää maamme.

Kuinka yhdet seista vois,
kun paikkaa ei, mi kantaa!
Suomen suossa hyllyvässä
ei oo saarta, rantaa.

Ohut, hieno sammal vaan
ja alla lieju musta,
siin' on Suomen viljelys —
ei mitään pelastusta.

Missä jalan maahan poljet,
siinä puhkee kuori.
Suomen suohon uponnut
on moni haave nuori.

Hento Suomen sammal onpi,
hallan vaan se kestää.
Liiku hiljaa, jos sa tahdot
tapaturman estää!“

Jos ei kestä Suomen suo,
me kukkuloille noustaan.
Tulkoon tänne jokainen,
ken jännittää voi joustaan!

Mies, mi yksin seisovi,
on maa ja valtakunta.
Häntä vastaan tarvitahan
paljon hallaa, lunta.

Kuoltava jos kunkin on,
niin kuollaan kukkuloilla.
Lumeen kuollaan kukkuloilla,
lokaan Suomen soilla.

Suomen sumut päivän peitti,
pilvet sit' ei peitä.
Siksi täällä tarvitahan
säilän säveleitä.

YLEINEN MIELIPIDE.

Istuimme maalais-ystäväni kanssa eräänä päivänä kaikessa rauhassa minun kamarissani. Tupakoimme, vaikenimme ja tarinoimme jälleen maailman asioista. Silloin tuli luokseni eräs tuttava.

Hän tuli kuten tuttavat meillä täällä Helsingissä aina toistensa luokse tulevat. Heti hänen silmistään näkyi, että hänellä oli jotakin erityistä asiaa. Muuten on kaupunkimme niin pieni, että me tapaamme täällä toisemme liiankin usein, kadulla, teattereissa, konserteissa, juhlatiloissa ja — kapakoissa. Useimmiten kapakoissa.

Tämä oli erittäin hyvä tuttava, jonka suhteen ei tarvinnut kursailla. Kysyinkin häneltä sentähden heti:

— No, mitä uutta?

Olin vakuutettu, että oli tapahtunut jotakin uutta, jotakin, josta hän oli tuntenut

tarpeen saada keskustella muiden kanssa muodostaakseen oman mielipiteensä.

Se oli eräs sanomalehtikirjotus. Tuttavani väitti, että yleinen mielipide tuomitsi sen mitä ankarimmin.

Maalais-ystäväni heristi korviaan:

— Mikä yleinen mielipide? Mitä te sillä tarkoitatte?

Tuttavani, joka ei tuntenut maalais-ystäväni radikaalista kantaa eikä sitä salaista tulta, joka tuon kysymyksen alla piili, selitti aivan luonnollisesti:

— Kaikki ihmiset, jotka olen tavannut. Kaikki ihmiset ovat sitä mieltä, että kirjottaja joko on tullut hulluksi taikka on kerrassaan puraissut pään hävyltään. Onko kummempaa kuultu!

Tuttavani levittäysi selittelemään kysymyksessä olevan kirjotuksen vaarallista ja tuhoa tuottavaa vaikutusta. Minä katsoin hymyillen maalais-ystävääni. Keskustelu alkoi mielestäni kääntyä huvittavaksi.

Maalais-ystävä kuunteli loppuun saakka. Sitten kysyi hän aivan kuivasti:

— Niin ketäs te sitten olette tavannut?

Tuttavani katsoi häneen hiukan oudoksuen. Vieras, vasta esitetty mies, joka näh-

tävästi tahtoi haastaa riitaa! Hän vastasi sentähden yli olkainsa:

— Olenpahan vain eräitä sanomalehden toimittajia. He olivat kaikki sitä mieltä, että —

Hän yritti jälleen käydä tekemään selkoa yleisestä mielipiteestään. Mutta toinen keskeytti hänet tällä kertaa aivan alkuunsa:

— Vai niin. Sehän on hyvä se. Saamme siis varmaankin lukea heidän vastalauseensa huomisissa lehdissä.

Nyt katsoi tuttavani aivan sääliväisesti häneen. Mies, nähtävästi vasta maalta tullut, joka ei tuntenut suuren maailman oloja ja muotoja! Voisihan tuolle kerran, koska joutilasta aikaa sattui olemaan, asian parilla sanalla valaista.

— Tuskinpa, selitti hän mahtipontisesti, lehtiin tuskin asiasta tulee mitään. Vaikeneminen on tällaisissa tapauksissa aina paras.

— Kuinka niin? Onko asia ehkä korkeasti valtiollista laatua?

— Eipä suinkaan. Tietysti siitä saisi kirjottaa. Mutta en luule, että kenelläkään on erityistä halua siihen puuttua.

Nyt katsoin minäkin jo olevan syytä käydä tuttavaani auttamaan:

— Näetkös ystäväni, sanoin maalaisen puoleen kääntyen, meillä täällä pääkaupungissa ei olla niin kärkkäitä painattamaan kaikkea, mitä mieleen johtuu. Painattaminen tuo jo mukanaan eräänlaisen edesvastuun ja sellainen on aina ikävää. On paljon hauskempi puhua ilman edesvastuuta ja sillä on sitä paitsi sekin hyvä puoli, että siten ei vihoita ystäviään. Sitä ei kukaan mielellään tee, erittäinkin kun asia useimmissa tapauksissa on sitä laatua, että se ei liikuta niiden sormenpäitäkään, jotka asiasta puhuvat. Kukapa sellaisen asian vuoksi viitsisi tikkua ristiin panna?

Tuttavani oli aivan samaa mieltä kanssani. Hän nyykähytti päätään aivan kuin vanhalle, ennaltaan tunnetulle jutulle, jota tuskin kehittynyt mies enää viitsi kuunnella ja seivästi sitten silmänsä maalaisserkkuun. Oliko tällä ehkä vieläkin jotakin väitettävää?

Maalaisserkku tunsi olevansa kahden tulen välissä. Hän sanoi kuitenkin verrattain tyynesti:

— Siinä tapauksessa ei voi olla mitään yleistä mielipidettäkään.

— Kuinka niin? kivahti tuttavani.

— Yleisestä mielipiteestä voidaan puhua ainoastaan silloin kuin asia todellakin lähei-

sesti koskee yleisöä. Merkityksettömistä asioista ei muodosteta mitään mielipidettä.

— Tämä ei ole mikään merkityksetön asia.

— Hyvä. Siispä kuuluu kunkin velvolsuuteen tehdä mielipiteensä niin yleiseksi kuin mahdollista. Pitäkää kokouksia, kirjottakaa, perustakaa yhdistyksiä ja sanomalehtiä sen pohjalle! Vähin mitä voitte tehdä, on ainakin se, että panette vastalauseenne jotakin julkisuudessa esiintynyttä kantaa vastaan, jota ette hyväksy. Ellette sitä tee, ei teillä myöskään ole oikeus yleisestä mielipiteestä puhua.

— Eikö oikeus —?

Tuttavani alkoi jo suuttua. Hän, joka jo kymmenen vuotta oli yleistä mielipidettä oikealle ja vasemmalle edustanut, ollut kuin ilmapuntari, joka aina merkitsi sateet ja kauniit ilmat, — hänellä ei muka olisi oikeus puhua yleisestä mielipiteestä? Miks ei? Siksikö että hän ei julkisuudessa esiintynyt eikä koskaan asettunut aktiivisesti minkään asian puolelle? Koomillista!

Mutta toinen oli kerran päässyt alkuun ja jatkoi sammumattomalla innolla.

— Ei yksinkertaisesti, sitä oikeutta ei teillä ole. Jos joku yksityisesti jonkun asian

lausuu, niin se myöskin voidaan yksityisellä puheella kumota. Se voi silloin tulla yleiseksi mielipiteeksi siinä seurassa ja siinä piirissä. Mutta jos joku julkisuudessa jotakin lausuu, niin se voidaan vain kumota sillä mielipiteellä, joka julkisuudessa lausutaan. Vaikeneminen, jos se on vapaaehtoista, on aina myöntymistä. Joko on asia meille niin tärkeä, että me siitä tosiaankin muodostamme mielipiteen, ja olemme valmiit toimimaan sen puolesta, taikka se ei ole meille tärkeä, ja silloin pidämme me suumme kauniisti kiinni. Kolmatta ei löydy.

— No, no — — nyt ollaan ihmeissä! Eikö muka olisi kullakin oikeus puhua, mistä asiasta tahtoo? Tekö sen kiellätte, te — —

Näin että tuttavani aikoi käydä persoonallisuuksiin. Astuin sentähden sovittavaisena väliin, otin juhlallisen muodon päälleni ja pidin seuraavan pienen rauhoituspuheen, josta olen vielä tänä päivänäkin ylpeä:

Rakkaat sanankuulijat! Te riitelette aivan turhaan. Tuttavani tässä ei suinkaan tahdo sanoa, ettei hän olisi valmis toimimaan asioiden puolesta, joita hän oikeina pitää. Tälläkin kertaa on hän vaivannut itsensä minun luokseni, vain varta vasten ilmoittaakseen meille, mitä yleinen mielipide asiasta arvelee.

Olen varma siitä, että hän vielä tämän päivän kuluessa ehtii tavata monta monituista ihmistä ja ilmoittaa heille saman. Kun hän tänä iltana ravintolassa istuu, on hän jo valmis yleisen mielipiteen nimessä nuijaamaan kuoliaaksi kenen tahansa, joka uskaltaa hiiskahtaakaan vastaan. Olisi aivan väärin vaatia häneltä tällaisen päivätyön perästä vielä jotakin pontevampaa toimintaa, — erittäinkin kun ei koko asia koske häneen. Huomenna on hänellä jo uusi asia ja yleisöllä samoin, josta sen taas täytyy muodostaa mielipiteensä. Siksi ei yleisö koskaan ehdikään mitään toimimaan. Siitä täytyy yksityisten pitää huoli ja sen he myös aina tekevätkin. Tämä on mielestäni ollut ystäväni maalaisenkin mielipide. Hän menee mielestäni vaan liikanaisuuteen siinä, että hän väittää suunsoittamisen olevan ulkopuolella julkista mielipidettä. Niin harvapuheisessa maassa kuin meidän on jo itse suun avaaminen sellaisenaan teko, joka ansaitsee tunnustusta. Julkinen keskustelu sanomalehdissä on aste, jolle me pääsemme vasta pitkän, pitkän kehitys-ajan jälkeen. Syleilkäät siis toisianne ja tunnustakaat, että ajatte samaa asiaa, vaikka hiukan erilaisissa kehityskerroksissa. Olisi

surullista, jos puhuttu ja painettu sana niin vihamielisesti toisistaan erkanisivat.

Mitään suurta sovintojuhlaa, jota olin tarkoittanut, ei tullut. Kuitenkin näytti tuttavani hiukan leppyneeltä. Hän sanoi jokseenkin kohteliaasti jäähyväisensä maalaiselle ja vei minut sitten eteiseen:

— Sinä et puhunut hullummin. Ylipäänsä ei minulla ole mitään sinua vastaan, muuta kuin se, että sinä et oikein valitse seuraasi. Näkemiin, ja koeta mitä pikimmin päästä ikävästä ystävästäsi. Se on myöskin yleinen mielipide.

Lausui ja lähti. Mutta kun minä takaisin huoneeseni palasin, istui maalaisserkku siellä synkkänä kuin ukkospilvi.

— Raukkamaisempaa puhetta kuin tuo äskeisesi en ole ikinä kuullut. Että sinä viitsitkin! Sinun sijassasi olisin ajanut hänet heti ulos.

— Siinä olisit tehnyt hyvin tuhmasti. Sinä et tiedä, kuka hän on.

— Kuka? Eihän vain anarkisti taikka salainen kullankeksijä. Kumpiakin on kohdeltava eräänlaisella arvonannolla.

— Eipä suinkaan. Mutta hän on yleinen mielipide. Sitä on myös kohdeltava arvonannolla.

— Hän! Maalaisserkku sylkäisi sen sanoessaan. Eikö teillä siis mitään parempaa ole?

Samassa huomasi hän olleensa tuhma. Hän vihelsi ja löi vihaisesti näppiä. Myöskin kuulusti minusta kuin hän olisi itsekseen kironnut.

— No, mikä nyt?

— H—tti sentään! Unohdin taas, että olemme Helsingissä.

Seuraavana päivänä, kun me kadulla kävellessämme tapasimme mainitun tuttavan, tervehti ystäväni häntä mitä suurimmalla kunnioituksella. Kaikesta päättäen oli hän syvästi huolissaan äskeisestä erehdyksestä.

IV.

NINIVEN LAPSI.

Ukkonen löi, salamat leimusivat, mutta Niniven lapsilla oli ikuinen ilo. Herra antoi äänensä kaikua yli kaupungin ja sen syntisten asukasten, että he unestaan heräisivät, mutta Niniven lapset eivät Herraa tunteneet, sillä hän on korven Herra, ja Niniven lapset olivat hedelmällisten viinirinteiden asukkaita. Heidän elonkorjuunsa oli onnellisesti päättynyt, ja siksi nyt riemuittiin joka talossa ja joka töllissä, enin kuitenkin kuninkaan linnassa, jossa kansaa ilmaiseksi kestitettiin. Mutta ulkona jyrisi ja salamoi Herran viha.

Tapahtui sitten, että tänä myrskyisenä yönä oli linnan puutarhaan eksynyt nuori, kaunis kuninkaan tytär, nimeltä Mitra. Hän oli kenenkään tietämättä lähtenyt kuutamossa käyskentelemään, mutta äkkiarvaamatta oli rajuilma hänet yllättänyt juuri kuin hän parhaallaan puiden puhetta kuunteli. Puilla oli nimittäin tänä iltana erittäin paljon Mitralle puhumista, sillä hänelle oli äsken hovin tans-

siaisissa tapahtunut jotakin hyvin merkillistä: kaunis ja sivistynyt prinssi Varuna oli tehnyt hänelle rakkaudentunnustuksensa, hän, joka taisi kaikki vanhojen runoilijain laulut ja osasi ohjata hevostaan tappotantereella paremmin kuin kukaan muu. Siksi oli Mitra lähtenyt kuutamoiseen yöhön puiden puhetta kuuntelemaan.

Rajuilma oli hänet yllättänyt ja hän oli eksynyt puutarhan harhauttaville poluille. Hän oli juossut milloin sinne milloin tänne ja vihdoin väsyneenä puun alle itkemään istahtanut. Sillä Mitra oli todellinen Niniven lapsi, joka ei osannut oikeata kättä vasemmasta erottaa, eikä sen vuoksi muistanut, missä päin kuninkaan linna oli, vaikka se oli siinä aivan lähellä. Epätoivoissaan painoi hän pään käsiinsä ja itki katkerasti, samalla kuin hänen päällään jyrisi ja salamoi Herran viha.

Puun alta löysi hänet profeetta Joona, jonka Herra oli lähettänyt Niniveä kiroamaan ja ilmoittamaan, että hän oli antanut kaupungille vain neljäkymmentä päivää armon ajaksi. Elleivät he sitä ennen katuisi ja parannusta tekisi, piti heidän kaikkien hukkuman. Mutta Joona, joka tiesi varsin hyvin, että he olivat synnissä sekä siinneet että

syntyneet, kauhistui mielessään niin suuren kaupungin hävitystä, joka hänestä oli varmaa varmempi. Häntä säälitti nimittäin kaikki nämä kauniit linnat ja tornit, nämä palatsit ja kukkivat puutarhat, mutta enimmän säälitti häntä kuitenkin nämä monet tuhannet iloitsevat ihmiset, jotka kaikki olivat synnissään niin onnelliset ja joiden sen vuoksi piti kuolemalla kuoleman. Sentähden, vaikka hän tunsi Herran käskyn kielellään polttavan, oli hän jo kolme päivää harhaillut edes takaisin kaupungin kaduilla voimatta suutaan avata heitä kirotakseen.

Joona löysi puun alta itkevän kuninkaan tyttären juuri kuin hän vihdoinkin oli saanut ajatuksensa järjestykseen ja aikoi astua kuninkaan linnaan Herran rangaistusta julistamaan. Mutta nähdessään sen nuoren, kauniin kuninkaan tyttären niin katkerasti itkevän, pysähtyi hän ja otti häntä kädestä kiini ja niin tulivat he yhdessä kuninkaan linnaan, jossa Mitraa oli jo ruvettu kaipaamaan.

He tulivat yhdessä kuninkaan linnaan ja niin pian kuin kuningas oli tyttäreltään kuullut, missä vaarassa Mitra oli ollut, vastaanotti hän Joonan niinkuin parhaan kestiystävän ja toimeenpani hänen kunniakseen monenpäiväiset tanssit ja juhlamenot. Kun vielä

tunnetuksi tuli, että Joona oli profeetta, joka sen maan kielellä merkitsi runoilijaa, ei ilosta tahtonut tulla loppuakaan, sillä Niniven kansa oli runoutta rakastavainen ja kunnioitti suuresti kaikkia kauniita taiteita. Varsinkin se nuori kuninkaan tytär, jonka Joona oli rajuilman käsistä pelastanut, osoitti hänelle aivan erikoista lempeyttä, joka tosin ei Herran mieheen vaikuttanut, mutta kuitenkin saattoi hänen sydämensä merkillisesti vapisemaan. Enemmän vapisi kuitenkin prinssi Varuna, sillä hän pelkäsi rakkautensa puolesta, joka oli käynyt hänen sielulleen kalleinta kalliimmaksi. Mutta hän oli siivo ja sivistynyt mies eikä näyttänyt harmiaan, vaikka Mitra niin paljon oleskelikin Joonan kanssa ja vaikka profeetta kävikin päivä päivältä kalpeammaksi.

Profeetta kävi päivä päivältä kalpeammaksi, sillä vaikka hän olikin Herran mies, oli hän katsonut liian syvälle nuoren kauniin kuninkaan tyttären silmiin, ja vaikka hänellä olikin Herran pyhä kutsumus täytettävänään, lykkäsi hän sen kuitenkin päivästä päivään ajatellen: „Tämän sielun tahdon minä ainakin pelastaa. Parempi on että ainakin yksi pelastuu kuin että hänkin ja kaikki hänen kerallaan hukkuvat.“ Hän otti osaa kunin-

kaan pitoihin, istui iloitsevaisten pöydässä ja käyttäytyi yleensä niin kuin ei profeetan hänen asemassaan sovi käyttäytyä, ellei hänellä ole joku pyhä tehtävä täytettävänään. — Mutta Herran miehet, jotka sen näkivät, sanoivat: „Se suuri valaskala Ninive on niellyt Joonan. Herra olkoon hänen sielulleen armollinen.“

Niin kuluivat ne neljäkymmentä päivää eikä Joona ollut vieläkään suutaan avannut ilmoittaakseen sitä, mikä tulossa oli. Mutta neljäntenäkymmenentenä päivänä juuri kuin aika täytetyksi tuli, istui Joona kuninkaan tyttären kanssa jälleen puutarhassa ja opetti häntä. Hän ilmoitti hänelle sydämensä salaisuuden, kehoitti häntä kerallaan erämaahan pakenemaan ja pelastamaan oman kuolemattoman sielunsa, sillä ankara ukkosilma oli tulossa ja kohta oli kaikki kaupunki hukkuva. Mutta Mitra ei uskonut häntä, purskahti kaikuvaan nauruun ja juoksi isälleen ja muille hovilaisille kertomaan, mitä profeetta oli hänelle ehdotellut. Sen kuullessaan nauroivat sekä kuningas että kaikki hoviväki, mutta se, joka enimmän nauroi, oli prinssi Varuna, sillä hän ajatteli: „Naurakaamme hänelle, niin pääsemme me pian hänestä. Kaikkea muuta voi Herran profeetta kestää,

mutta ei ihmisten naurua.“ Ja he nauroivat kaikki pitkään ja kaikuvasti, mutta sillä aikaa seisoi Joona häpeissään, hän tunsi, että Herra oli hänet hyljännyt ja hän huusi katkerasti katuen Herran puoleen.

Kuningas ja kaikki hoviväki hänen kanssansa nauroivat, mutta samalla nousi ukkospilvi yhä korkeammalle, ilma pimeni ja tuliset lieskat kiiriskelivät pitkin taivaan kantta. Yksi niistä istahti Joonan pään päälle juuri kuin hän häpeissään oli erääsen puutarhan soppeen paennut, hän tunsi Herran hengen tulevan hänen päälleen ja hän nousi, astui keskelle vapisevaista kansanjoukkoa ja saarnasi, niin että kaikki jotka hänet kuulivat, katuivat ja tekivät parannuksen. Sillä kaikki luulivat, että Niniven viimeinen päivä oli tullut ja Joona, joka itsensä jälleen Herran valituksi tunsi, luuli samoin, saarnasi ja julisti: „Tänä päivänä pitää Niniven hukkuman ynnä kaikki, jotka siinä elävät.“ Mutta päivä kului ehtoolle eikä Ninive hukkunutkaan.

Herra oli nimittäin laupeudessaan nähnyt Niniven kansan katumuksen ja muuttanut päätöksensä, vaikka hän ei ollut tullut ilmoittaneeksi siitä palvelijalleen Joonalle, joka täten joutui vääräksi profeetaksi. Kun ei kaupunki hukkunutkaan, riemuitsivat kaikki

sen asukkaat sangen suuresti ja pyhittivät sen päivän veisuulla ja kiitosuhreilla, mutta Joonasta ei kukaan sen enempää välittänyt. Niin jäi hän jälleen häpeissään puutarhan kolkkaan seisomaan.

Kun hän siinä häpeissään seisoi ja koki turhaan tutkia sydämessään, miksi Herra oli hänet vääräksi profeetaksi tehnyt, tuli hänen luokseen Mitra, se nuori ja kaunis kuninkaan tytär, ja sanoi nyt olevansa valmis hänen kanssaan erämaahan muuttamaan. Hän oli nimittäin kuullut Joonan saarnaavan ja nähnyt tulenlieskan hänen päänsä päällä, josta hänen sydämeensä oli syttynyt ikuisen rakkauden tuli. Niin pakeni Joona ynnä Mitra hänen kanssansa erämaahan ja asuivat erään kurbitsan alla, jonka Herra heidän suojakseen oli kasvattanut. Ja kului jälleen neljäkymmentä päivää.

Mutta Niniven lapset, jotka hädässään olivat Herran puoleen huutaneet, luopuivat jälleen hänestä ja alkoivat edelleen viettää syntistä elämäänsä. He söivät, joivat, naivat ja huolivat, kuten ennenkin taikka oikeastaan vielä hurjemmin, sillä he tahtoivat saada korvauksen vielä siitäkin lyhyestä ajasta, jona he eivät olleet synnissä eläneet. Niin vihastui Herra jälleen heidän päälleen ja hukutti

heidät eikä koko sen suuren kaupungin asukkaista jäänyt ketään muuta eloon kuin prinssi Varuna, joka ulkona laitumella oli Mitran jälkiä etsimässä. Mutta Joona ynnä se nuori kaunis kuninkaan tytär hänen kanssansa, jotka erämaassa elivät, eivät tienneet mitään siitä perikadosta, joka Niniveä oli kohdannut.

Joona ja Mitra elivät erämaassa, mutta eräänä päivänä kuivettui se kurbitsi, jonka alla he asuivat, ja aurinko paistoi suoraan Joonan päälakeen. Silloin vihastui Joona sangen suuresti, sillä ei ainoastaan kurbitsi ollut kuivettunut, mutta myöskin se nuori kaunis kuninkaan tytär, sillä vaikka hän rakastikin Joonaa ikuisella rakkaudella, oli elämä erämaassa kuitenkin käynyt hänelle yksitoikkoiseksi ja hän halasi jälleen palatsejaan ja puutarhojaan. Ellei hän olisi niin vahvasti uskonut, että Joona oli profeetta, olisi hän epäilemättä jättänyt hänet, mutta nyt jäi hän yhä edelleen hänen luokseen, vaikka hän tiesi prinssi Varunan hänen jälkiään etsivän ja vain odottavan hetkeä, jolloin hän saisi hänet sulkea syliinsä. Sellaisia asioita voi usko matkaansaattaa.

Tapahtui sitten, että prinssi Varuna löysi ne, jotka erämaassa asuivat, ja ilmoitti heille Niniven perikadon, sillä hän luuli todellakin,

että se oli tapahtunut Joonan profetsian tähden ja että Joona siis todellakin oli oikea profeetta. Kun Mitra sen kuuli, syleili hän Joonaa ja sanoi: „Sanoinhan minä, että sinä olet profeetta.“ Mutta Joona, joka tunsi että tämä ei ollut hänen ennustuksensa mukaan tapahtunut, käänsi kasvonsa pois ja sanoi: „Ei, minä en ole profeetta.“ Mitra sanoi: „Etkö sinä siis tiennyt Niniven hävityksestä?“ Joona sanoi: „En.“ Mitra sanoi: „Vanno se minulle.“ Ja niin Joona vannoi sen hänelle.

Silloin jätti hänet Mitra ja lähti käsi kädessä prinssi Varunan kanssa, joka vei hänet omaan valtakuntaansa ja antoi hänelle sekä palatsin että puutarhan, kaikkinaisia palvelijoita ja hyvänhajuisia yrttejä, niin että hän eli onnellisena elämänsä loppuun saakka ja Herra siunasi heidän liittonsa. Mutta Joona jäi yksin erämaahan ja sanoi: „Nyt vasta olen minä oikea profeetta, sillä minä olen voittanut senkin, joka Niniveä suurempi oli.“ Ja se kelpasi kovin Herralle.

LEMMINKÄINEN JA POHJAN NEITI.

Lemminkäinen tuli Pohjolan tupaan. Hänen pantsarinsa paistoi kuin aurinko ja hänen kypärätöyhtönsä lakaisi lakea, kun hän sanoi:

— Pohjan neiti, minä rakastan sinua. Tahdotko olla minun omani?

Nyt oli asia niin, että Pohjan neiti todellakin rakasti Lemminkäistä, mutta hän oli liian ylpeä sitä noin vaan ensi hetkessä tunnustaakseen. Samassa ehätti äitikin väliin, käski vieraan istumaan ja ilmoitti, ettei asialla ollut niin kiirettä. Ja kun äiti ja tytär olivat kylläkseen porstuan peräkamarissa kuiskailleet, annettiin Lemminkäisen tietää, että jos hän koskaan tahtoi Pohjan impeä omakseen, oli hänen ammuttava joutsen Tuonelan joelta.

Heti kuin ankara vaatimus oli sanottu, katui Pohjan neiti, että hän oli ollenkaan moisiin vitkasteluihin suostunut. Mielellään olisi hän heti ojentanut kätensä Lemminkäi-

selle. Mutta Lemminkäinen oli jo silloin noussut, kohottanut päänsä ylpeämmäksi kuin koskaan ennen ja sanonut:

— Hyvä. Sinun pitää saamaan joutsenesi.

Hänen huulensa olivat yhteen puserretut kuin valkea viiva, kun hän sen sanoi. Mutta vielä valkeammat olivat hänen huulensa silloin kuin äiti hänet kuolleena Tuonelan joelta löysi ja jumalan voimalla hänet henkiin virvotteli. Vähissä hengin hän sieltä kotiinsa talutettiin ja vähissä hengin vuoteeseen laitettiin. Kukaan, joka hänet silloin olisi nähnyt, ei olisi luullut hänen elävän vuorokautta vanhemmaksi.

Mutta seuraavana yönä tapahtui ihme. Kun Lemminkäinen juuri oli levottomaan unenhorrokseen vaipunut ja äiti hänet hetkiseksi yksin jättänyt, heräsi haavoitettu mies äkkiä ja näki edessään koko entisen elämänsä. Samalla laskeutuivat katosta hänen päällensä suuret, valkeat siivet ja hänestä tuntui kuin olisi niiden tarkoitus ollut tukahduttaa hänet. Mutta viimeisillä voimillaan tempasi hän silloin seinältä kaarensa tenhotun, ampui nuolensa sulitun, ja katso! Siinä makasi Tuonelan valkea joutsen verissään Lemminkäisen vuoteen vieressä. Heti sen jälkeen vaipui

Lemminkäinen syvään uneen ja kun aamulla käytiin kääntä katsomaan, nukkui hän vieläkin ja hänen rintansa kohoili rauhallisesti kuin lapsen.

*

Toisen kerran tuli Lemminkäinen Pohjolan tupaan. Hänen pantsarinsa paistoi kuin aurinko ja hänen kypärätöyhtönsä lakaisi lakea, kun hän viskasi valkean linnun keskilattialle ja sanoi:

— Pohjan neiti, minä rakastan sinua, Tahdotko olla minun omani?

Mutta nyt oli asia niin, että vaikka Pohjan neiti todellakin rakasti Lemminkäistä, oli hän kuitenkin sillä aikaa ojentanut kätensä Ilmariselle ja Pohjolan tuvassa juotiin juuri heidän häitään. Mutta kun se pitkä, kalpea mies äkkiarvaamatta oven suuhun ilmestyi, ymmärsivät kaikki, että häiden nyt piti loppua ja että jotakin kamalaa todella oli tulossa. Rohkeasti kävi emäntä kuitenkin tulijaa vastaan ja kysyi:

— Kuta kuuluu Kaukomielelle? Ammuitko joutsenen?

Samassa näki hän kuitenkin joutsenen maassa makaavan ja silloin hänen polvensa

vavahtivat. Mutta morsian kävi tulijaa vastaan, ojensi hänelle kätensä ja sanoi:

— Rakas Lemminkäinen! Minä tahdon olla sinun omasi.

Mutta Lemminkäinen käänsi hänelle selkänsä ja sanoi:

— Mene! Sinun edestäsi olen minä tämän tehnyt. Mutta sinusta itsestäsi minä en huoli enää.

Hän astui ulos, mutta morsian oli muuttunut kalpeaksi kuin kuolema eikä hän koskaan sen jälkeen enää oikein veriinsä tullut. Mutta Tuonelan joutsenen korjasi Louhi talteensa, näytti sitä ylpeydellä jokaiselle kävijälle ja sanoi:

— Tämän on Lemminkäinen tehnyt minun tyttäreni takia. Eikä hän sittenkään saanut häntä, sillä hän oli tuiki vastenmielinen minun tyttärelleni.

IKILIIKKUJA.

Oli kerran eräässä kylässä seppä, nimeltä Antti joka oli tullut vähän niinkuin löylyn lyömäksi. Hän oli ollut oikein taitava seppä, takonut niin lukkoja kuin vikatteitakin, mutta hän hän oli viime aikoina käynyt niin merkillisen harvapuheiseksi ja kun häneltä kysyttiin, miksi hän niin miettiväisenä käveli, nyökäytti hän vaan päätään ja vastasi:

— Ikiliikkuja.

Siitäkin heti nähtiin, että hän oli tullut päästään vialle, sillä vaikka eivät kylän asukkaat oikein ymmärtäneetkään, mikä kumma se ikiliikkuja oli, ymmärsivät he kuitenkin, että se oli tuiki vaikea tehtävä, kentiesi aivan mahdotonkin. Ehkä voisi jossakin siellä suuressa maailmassa sellainen olla mahdollinen, sanoivat jotkut, mutta näissä meidän pienissä oloissamme, — aivan mahdotonta. Mutta oli toisiakin, jotka uskoivat kunnon

seppämme tuumaan ja luulivat siitä koituvan ikuista onnea koko paikkakunnalle.

Niin jätti Antti vähitellen kaikki entiset toimensa, sillä ikiliikkuja valtasi kokonaan hänen ajatuksensa. Hän seisoi päivät päästään pajassaan ja takoi, ja kun ihmiset tulivat hänen luokseen lukkoineen ja vikatteineen, pudisti hän vain päätään ja sanoi:

— Minä en jouda. Minulla on tätä nykyä tärkeämpää tekemistä.

Hän uskoi nimittäin saavansa ikiliikkujansa hyvinkin pian valmiiksi ja samaa uskoi hänen kotiväkensäkin, eivätkä he hänelle sentähden erikoisen vihaisia olleetkaan, vaikka hän suuren ajatuksensa takia antoi mennä niin monen hyvän ansion hukkaan. Mutta päivä kului toisensa perästä ja sitä myöten kuin leivät talon vartaissa vähenivät, väheni myöskin talonväen usko Antin suureen ajatukseen. Eikä lopuksi jäänyt ketään muita kuin Antin oma kymmenvuotinen poika, joka häneen uskoi, vaikka hän saikin ilman illallista makuulle mennä.

Mutta Antti takoi takomistaan, hän takoi itsensä sekä maalta että mannulta eikä hänelle jäänyt enää muuta kuin pieni pahanpäiväinen mökki kaukana salon sisässä, jonne hän itse poikansa kanssa muutti ja jälleen

pajan rakensi. Sillä vaikka hänen perheensä olikin muiden ihmisten armoille joutunut ja hän itse koko kylän pilkaksi ja kiroukseksi, uskoi hän kuitenkin yhä edelleen suureen ajatukseensa ja toivoi ikiliikkujallaan vielä kaikki parhaan päin kääntävänsä. Lauvantai-iltoina takeli hän yhtä toista lähimmille mökkiläisille, niin että hän leivässä ja särpimessä pysyi. Näin kului kesä ja talvi.

Mutta kylän herrasväen keskuuteen oli levinnyt tieto siitä, että Antti oli nuoren poikansa erämaahan vienyt ja sitä yleisesti kovin paheksuttiin. Oli tämä seikka otettu puheeksi ompeluseuroissakin, joita pakanalähetyksen hyväksi pidettiin, ja siellä oli pappilan nuori maisteri aivan oikein huomauttanut, että tässä oli myös lähetystyö kysymyksessä, pelastaa nuori, viaton sielu isänmaalle ja ihmiskunnalle. Jumalasta hän ei mitään puhunut, sillä hän oli vapaa-uskoja, mutta kun hän kuitenkin ompeluseuroissa kävi ja jaksoi ylläpitää naisten kanssa vakavaa keskustelua ijäisyyden asioista, ei hänen epäuskoaan hänelle niin suureksi synniksi luettu. Ja niin päätettiin pelastaa Antin poika. Hänestä itsestään ei kenelläkään enää mitään toivoa ollut.

Niin matkustivat sekä rovasti että pari pitäjän mahtavinta rouvaa eräänä kauniina talvisena päivänä Antin luo ja esittivät hänelle, että he tahtoivat ottaa pojan luokseen, kouluuttaa hänet sekä kasvattaa hänestä kunnon kansalaisen. Antti, joka juuri seisoi pajassa, ei tiennyt, mitä hänen pitäisi tähän ehdotukseen vastata, mutta sen hän vaan ymmärsi, että hän nyt jäisi ilman pajapoikaa. Hän vastasi siis ensin jyrkästi kieltäen.

— Se ei tule tapahtumaan ikinä. Poika on minun.

Mutta silloin alkoi rovasti käyttää kovempaa kieltä, hän jyrisi jumalan rangaistuksesta ja myllynkivestä, joka syyllisten kaulaan ripustetaan, ja mitä enemmän hän jyrähteli, sitä enemmän itkivät rouvat hänen ympärillään ja sitä kumarampaan painuivat Antin hartiot. Kun hän oikein asiata ajatteli, niin oli rovasti ehkä sittenkin oikeassa. Eihän hänellä ollut oikeutta oman suuren ajatuksensa takia poikansa koko tulevaisuutta turmella. Niin sanoi hän vihdoin pyyhkäisten kyynelen silmäkulmastaan:

— Jos poika itse tahtoo . . .

Poika oli kuunnellut tätä keskustelua suurin silmin ja kun hän kuuli, että isä aikoi hänet vieraille luovuttaa, kävi hän vielä su-

rullisemmaksi, painoi päänsä itkien isän helmaan ja sanoi:

— Isä! Minä en tahdo sinusta luopua ikinä.

Mutta kun rovasti oli häntä ystävällisesti pään päälle taputtanut ja rouvasväki hänen suunsa ja taskunsa vehnäsillä täyteen tukkinut, alkoi hän tyyntyä vähitellen eikä hän enää itkenytkään, vaan kuunteli korvat pörhöllään, mitä hänelle hänen uudesta onnestaan kerrottiin. Ei hän siitä paljon ymmärtänyt, mutta kuitenkin sen verran, että hän pääsisi nukkumaan pehmeille höyhenvuoteille ja saisi syödä ikänsä vehnäkakkuja. Niin löi hän vihdoin isälleen kättä hyvästiksi ja sanoi:

— Älä huoli ollenkaan! Kun minä olen tullut suureksi, palajan minä takaisin ja sitten ryhdymme jälleen yksissä ikiliikkujaa takomaan.

Vaikka hän uskoikin nimittäin isän suureen ajatukseen, piti hän vielä enemmän vehnäkakuista ja höyhentyynyistä, ja kun hänet vihdoin reen perään rovastin viereen istutettiin ja hän kuuli kulkusten kilinän sekä näki huurteisten puiden nuolen nopeudella ohitsensa vilahtelevan, tunsi hän itsensä melkein onnelliseksi, että hän oli isän nokisesta pa-

jasta päässyt. Mutta pappilaan tultuaan itki hän kuitenkin kauvan ja katkerasti.

Niin tuli Antin pojasta ylioppilas, hänestä tuli insinööri ja rautateiden rakentaja eikä hän enää pitkään aikaan ollut isänsä suureen ajatukseen uskonut. Mutta eräänä juhannuksena saapui hän jälleen kotimökilleen, jossa hän ei ollut koko opintoaikanaan käynyt, saapui koko pitäjän herrasväen kanssa, sillä kaikki tahtoivat he nähdä korven erakkoa, joka ikiliikkujaa takoi. Mutta Antti oli jo silloin vanha ja hänen päänsä oli harmennut.

Antti seisoi alasimensa ääressä, kuten ennenkin ja takoi. Kun hän näki poikansa astuvan ovesta sisään, tunsi hän hänet heti paikalla, nyykäytti hänelle päätään ja sanoi:

— Hyvä että tulit. Tarvitsin juuri sinua palkeita painamaan.

Ja insinööri tarttui paljetankoon ja Antti takoi, takoi koko yön, kunnes hän vihdoin tunsi itsensä kuoleman sairaaksi ja sanoi:

— Kiitos. Nyt se liikkuu.

Hän luuli nimittäin saaneensa valmiiksi sen, mitä hän oli ikänsä toivonut, mutta samalla kaatuikin hän taapäin pajan seinää vasten ja kuoli. Ja pitäjän herrasväki, joka oli

kertynyt pajan ovelle merkillistä takomista katsomaan, syöksähti sisään ja sanoi:

— Hän kuoli onnellisen kuoleman. Katsokaa kuinka kauniisti hänen huulensa hymyilevät.

Mutta he eivät tienneet, että se oli hänen suuri ajatuksensa, joka hänen huulillaan hymyili. Muuten he eivät olisi mitään sanoneet.

LAULU VUORILAMMELLA.

Kuka ei olisi kuullut tarinaa miehestä, joka tahtoi mitata pohjatonta järveä? Hän laski luotinsa yhä syvempään ja syvempään, kunnes vuoren ukko vihdoin vihastui ja varotti häntä äänensä jyminällä. Silloin säikähti hän niin, että hän tuli hulluksi.

Oli toisiakin, jotka eivät tulleet hulluiksi, vaan vetivät laskinluotinsa koreasti takaisin venheeseen ja soutivat kiireesti maihin. Minä luulen melkein, että näitä jälkimmäisiä oli enempi.

Mutta sitten oli vielä joitakin, jotka eivät totelleet eivätkä tulleet hulluiksi, vaan laskivat laskinluotinsa niin syvälle kuin heidän nuorakimppunsa ulottui, ja kun se loppui, panivat he vielä jatkoksi sekä airon että melan ja vihdoin oman itsensä, sillä he tahtoivat tietää, kuinka syvä se järvi oli. Heistä sanoi kansa: „vuoren ukko vei heidät.“

Näistä viimeisen kaltaisista miehistä tahdon minä puhua, taikka oikeammin, vaan eräästä senkaltaisesta. Ehkä niitä on ollut useampiakin, mutta minä olen tavannut heistä vain yhden.

Hän souteli yksin sumuisessa yössä eräällä tunturilammella ja minä luulen, että hän juuri silloin oli omassa mittaamistyössään. Ainakin kuulin minä vuoren ukon jyrinän, mutta hän ei siitä sen enempää näyttänyt huolivan. Hän kehitti köyttä kelalta ja mitä kauvemmin hän kehitti, sitä sumuisemmaksi kävi järvi. Lopuksi ei voinut erottaa venettä eikä miestä.

Mutta läpi sumun kaikui hänen laulunsa:

„Niinkuin kapea säde uppoaa minun laskinluotini veden vellovan syliin; minun henkeni säilä on myös kuin kapea säde.

Surmaamaan on luotu säilä ja säkenöimään, ei ylhäälle taivaalle, sillä siellä paistavat aurinko, kuu ja tähdet, vaan alhaalle ihmissydämiin, sillä siellä ei ole muuta kuin pimeys. Minä tahdon pimeydessä säkenöidä.

Pohjattomimpaan yöhön tahdon minä astua, siihen pilkkoisimpaan pimeyteen, jonka minä aavistan. Mutta kuinka vaikeata on löytää pilkkoisinta pimeyttä.

Kuinka hyvin ovat ihmiset voineet sen kätkeä, peittää sen itseltään ja muilta, sillä he ovat pimeätä peljänneet. Kaikki he tahtovat valon orjia olla.

Kaikki he tahtovat asua suurissa saleissa, joita päivä, kuu ja tähdet valaisevat, ja kun ne eivät kuitenkaan heidän sydämensä saleihin paista, ovat he keksineet itselleen sähkökynttilät ja kauniit kaarilamput, joilla he omaa orjuuttaan valaisevat. Ainakin joku kiiltomato täytyy köyhimmänkin ikkunalla tuikkia.

Niitä vastaan on meidän ensin sota julistettava, jos me tahdomme olla pimeyden kuninkaita.

Askel askeleelta alaspäin mennen, olen minä kohdannut monta sellaista keinotekoista valoa. Usein olen minä kohdannut myös vain lahoa puuta, joka loisti pimeydessä.

Ensimmäinen valo, jonka minä kohtasin, oli jumala. Minä sammutin sen.

Mutta heti sen jälkeen kohtasin minä kaksi valoa, jotka eivät olleet edellistä paljon pienemmät. Niiden nimet olivat tiede ja taide.

Niitä oli paljon vaikeampi sammuttaa, sillä ihmiset olivat niihin niin tottuneet. Monet väittivät kuolevansa, jos ne valot heiltä sammutettaisiin.

Minä sammutin tieteen eikä kukaan kuollut, minä sammutin taiteen eikä myös kukaan kuollut. Mutta niiden sijasta näin minä heti paljon valoja.

Muutamia niistä sanottiin aatteiksi ja toisia käsitteiksi ja minun täytyy tunnustaa, että niitä vastaan ei ollut helppo otella. Sillä niillä oli jokaisella oma vasta-aatteensa ja vasta-käsitteensä, joka heti leimahti tuleen, silloin kuin olin jonkun heistä sammuttanut. Muutamat niistä palavat vieläkin.

Siellä oli patriotismi, heti sen vastassa kosmopolitismi, siellä oli individualismi, sitä vastassa altruismi, siellä oli konservativismi ja sitä vastassa radikalismi —

Siellä oli hyvä ja paha, luonto ja luonnottomuus, tosi ja ei-tosi, muoto ja sisällys, terveys ja sairaus, kaunis ja ei-kaunis, kaikki ja ei mitään. Kaikki olivat ne tulisia käärmeitä, jotka purivat omaa häntäänsä, ja joita jotkut pitivät yllä, että kansa olisi jaksanut käydä elämänsä sotaa. Minä sammutin ne kaikki.

Tuli hiukan hämärämpi maailmaan. Mutta yhä syvemmälle täytyy minun, yhä syvemmälle tunteiden ja mielikuvien maailmaan, siksi kuin ei mikään minun ympärilläni enää yötä valaise. Minä tunnen, että minun täytyy.

Miksi?

Siksi että kivi on luotu putoamaan ja lintu lentämään ja miekka surmaamaan ja minun henkeni hävittämään rajan valon ja pimeyden välillä. Sillä epäilyksen henki minä olen.

*

Hän lauloi keskeltä sumuisen yön, ja kun aamu koitti, oli sekä mies että vene kadonnut. Vuoren ukko oli vienyt hänet syvyyteen.

Hinta 1: 75.